ЎзССР Давлат китоб палатаси
Инв.
Рос. книжная палата УзССР

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 73 (8. 271) ◆ 1993 йил ◆ 26 апрель, душанба ◆ Нархи 5 сўм

«ЖАМИЯТНИ ИСЛОҲ ҚИЛИШДА ХИТОЙ ТАЖРИБАСИНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ КОНФЕРЕНЦИЯСИНИНГ ҚАТНАШЧИЛАРИГА

ТАБРИКНОМА

Ғоят долзарб муаммога бағишланган республика илмий конференциясининг қатнашчиларини чин юракдан табриклайман.

Дунёнинг қудратли давлатларидан бири — Хитой Халқ Республикаси Хитой халқининг ҳавас қилса арзийдиган меҳнатсеварлигини, зўр бунёдкорлик имкониятларини ва донишмандлигини амалда намойиш этиб, жамиятни пухта ўйлаб, изчил ислоҳ қилиш намунасини кўрсатаётгани диққатга сазовордир.

Хитой раҳбариятининг мамлакат тараққиёти энг асосий, устивор йўналишларини аниқ фаҳмлаб, унинг стратегик мақсадлари ва муҳим муаммоларини пухта таърифлаб бериш маҳорати ҳурматга лойиқдир.

Ўзининг неча минг йиллик кўҳна маданиятига таянаётган, фан ва техниканинг замонавий ютуқларидан фойдаланаётган Хитой ҳозир иқтисодиётни жуда юксак даражада муттасил ривожлантиришни, ижтимоий ва маданий вазифаларни изчил ҳал этишни таъминлаб келмоқда. Буюк қўшнимиз ўз халқининг ишончига суянувчи, унинг орзу-умидлари ва манфаатларини ифодаловчи мустақил, оқилона ички ва ташқи сиёсати билан забардаст давлатнинг салоҳиятини дадил намоён этмоқда.

Илмий конференция қатнашчилари Хитойнинг ислоҳот ўтказиш тажрибасини ва ундан Ўзбекистонда мамлакатимиз хусусиятларини ҳисобга олиб, ижодий фойдаланиш имкониятларини ғоят синчиклаб таҳлил этишларига ишончим комил.

Конференция қатнашчиларининг самарали ишлашларига тилакдошман.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри.

ПРЕЗИДЕНТ ЁЗУВЧИЛАР БИЛАН УЧРАШДИ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 23 апрель куни республикамизнинг бир гуруҳ адиблари билан учрашди.

Суҳбат чоғида Президент мамлакатимиз истиқлолини мустаҳкамлаш, мустақил Ўзбекистоннинг ўз мафкурасини ишлаб чиқиш, она Ватан учун фидойи, мард инсонларни тарбиялаш, халқимизнинг маънавий дунёсини бойитиш каби улкан ва шарафли ишларни амалга оширишда республика зиёлилари, жумладан, ёзувчиларнинг муҳим ўрни ҳақида сўзлади.

Истиқлол буюк маънавий неъматдир, деди жумладан Ислом Каримов, уни авлодларга безавол ва мукаммал етказмоқ бизга насиб этди. Бу муқаддас вазифани адо этмоққа ҳар биримиз тайёр туришимиз керак. Ватан туйғусини теран тушуниш, мустақилликнинг аҳамиятини, моҳиятини қай даражада англаб етиш бугунги куннинг муҳим масалаларидан биридир. Ўзининг сермашаққат меҳнати билан инсонлар қалбига йўл топа оладиган ёзувчилар бу ўринда катта ишлар қилишлари лозим.

Ёзувчилар Ислом Каримов амалга ошираётган оқилона ички ва ташқи сиёсатнң қўллаб-қувватлашларини таъкидладилар. Улар бугунги кунда мамлакатимиздаги тинчлик ва барқарорлик, ҳамжиҳатликни сақлаш йўлида қўлларидан келган барча ишларни адо этишга тайёрликларини изҳор этишди.

Учрашувда ижодкорларни, хусусан, ёш ижодкорларни ижтимоий ҳимоялаш, адибларнинг қалам ҳақларини кўриб чиқиш ва бошқа масалалар юзасидан амалий таклифлар билдирилди.

Ёзувчилар самимий суҳбат учун Президентга миннатдорлик изҳор этдилар.

(ЎзА).

ҲАМКОРЛИК УФҚЛАРИ

23 апрель куни Тошкентда «Жамиятни ислоҳ қилишда Хитой тажрибасининг хусусиятлари тўғрисида» деган мавзуда республика илмий конференцияси бўлиб, уни жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети, Ўзбекистон Республикаси Ташқи ишлар вазирлиги ва Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги уюштирди.

ХХР давлат кенгаши бош вазири Ли Пэннинг май ойи бошларида Ўзбекистонга қиладиган расмий ташрифи арафасида ўтказилган илмий конференцияни Ўзбекистон Республикаси Президентининг давлат маслаҳатчиси, Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университетининг ректори С. С. Саидқосимов бошқарди. У Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг конференция қатнашчиларига табрикномасини ўқиб эшиттирди.

Илмий учрашув қатнашчиларини Хитой Халқ Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Гуан Хэньгуан табриклаб, Хитой томони мустақил Ўзбекистон билан ҳамкорликни кенгайтиришга интилаётганини таъкидлади.

Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири С. С. Сафоев «Ўзбекистон ва Хитой: ҳамкорлик истиқболлари» мавзуида маъруза қилди.

Конференцияда Хитойдаги иқтисодий ислоҳотларнинг хусусиятлари, Хитой жамиятининг сиёсий шакли-шамойили тўғрисидаги илмий маърузалар ҳам тингланди, ХХР-даги ва Ўзбекистондаги иқтисодий ўзгаришлар қиёсий таҳлил этилди. Ўзбекистон билан Хитойнинг олий таълим соҳасидаги ҳамкорлиги, икки мамлакат университетлари ўртасида алоқа ўрнатиш масалаларига эътибор берилди, иккала давлатнинг ҳамкорлигини кенгайтиришга алоқадор бўлган бошқа муҳим муаммолар муҳокама қилинди.

(ЎзА).

ИСЛОМ КАРИМОВ «ГУЛИСТОН» МАҲАЛЛАСИГА БОРДИ

«МАҲАЛЛА — ижтимоий-сиёсий ҳаётимизнинг кўзгусидир. Халқимизнинг энг яхши анъаналари, урф-одатлари, хусусан, меҳр-шафқат, мурувват, тўйда ҳам, азада ҳам эл-улуснинг ҳамжиҳатлиги маҳалла ҳаётида ёрқин намоён бўлган ва бўлмоқда» — Ўзбекистон Республикасининг Президенти муҳтарам Ислом Каримовнинг айтган бу пурҳикмат сўзларида бир олам маъно бор. Чиндан ҳам ўзаро меҳр-оқибатга, аҳил ва тотув қўни-қўшничиликка нима етсин! Халқимизнинг ана шу ажойиб фазилатлари маҳаллаларда айниқса ўз аксини ёрқин топган. Шу боисдан ҳам Президентимиз маҳаллалар тўғрисида оталарча ғамхўрлик қилмоқда. Республикамизда кейинги йилларда маҳаллалар мавқеини ошириш, уларга ғамхўрлик кўрсатиш борасида кўрилаётган тадбирлар, республика «Маҳалла» хайрия жамғармасининг ташкил этилиши савобли ишлардан бири бўлди.

Мустақил давлатимизнинг гўзал пойтахти Тошкент шаҳрида ҳам бу борада кенг кўламда ишлар олиб борилмоқда. Пойтахтимизнинг Мирзо Улуғбек туманида бу соҳада қилинаётган ишлар таҳсинга лойиқ бўлмоқда. Шу тумандаги «Гулистон» маҳалласи ҳам ибратли маҳаллалардан биридир. 24 апрель эрталаб Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов ана шу маҳаллага ташриф буюрди. Маҳалла аҳли томонидан самимий кутиб олинган Ислом Каримов бу ерда яшаётган кишиларнинг қандай турмуш кечираётганлиги, уларнинг қувонч ва ташвишлари билан қизиқди. Президентимиз маҳалла аҳли билан суҳбатлашар экан мустақилликка эришган ўлкамизда ҳар бир киши истиқлол учун сидқидилдан ва ҳалол меҳнат қилиши зарурлигини, вақтинча рўй бераётган иқтисодий танг вазиятдан барча фуқаролар ижтимоий муҳофазага олинаётганлиги ва бундан кейин ҳам мазкур йўналишдаги ишлар янада фаоллаштирилишини алоҳида таъкидлаб ўтди.

Шунингдек, Президентимиз Ислом Каримов халқимиз удумларига амал қилган ҳолда мазкур маҳалла комитетининг раиси, уруш ва меҳнат фахрийси Сайфулла Оқмирзаев хонадонига ташриф буюриб, у кишининг умр йўлдоши ва ўғли хотирасига бағишлаб ўтказилган таъзия маъракаларида иштирок этди. Маҳалла оқсоқоллари Республикамиз Президенти Ислом Каримовни кузатиб қўяр эканлар унинг ҳақига дуолар ўқишди, давлатимиз равнақи ва халқимиз бахт-саодати йўлида олиб бораётган ишларига омадлар тилашди.

«Гулистон» маҳалласига қилинган ташрифда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовга Тошкент шаҳар Ҳокими Атҳамбек Фозилбеков ҳамроҳлик қилди.

** Ўзбекистон ва Германия: ҳамкорлик қирралари*

Карл Хайнц КУНА:

«ДЎСТЛИК РИШТАЛАРИ ЯНАДА МУСТАҲКАМЛАНАДИ»

Ўзбекистон ва Германия мамлакатлари ўртасидаги алоқалар кундан-кунга ривожланиб бормоқда. Бу алоқаларнинг ривожланиши ва янада кенгайишида Германия Федератив Республикасининг Ўзбекистондаги фавқулодда ва мухтор элчиси Карл Хайнц Куна бошлиқ элчихона ходимларининг қўшаётган улушлари катта. Элчихона ўз фаолиятини бошлаганига гарчи бир йилга яқин вақт бўлиб қолган бўлса-да, лекин элчихонанинг расмий очилиши март ойининг сўнгги кунларида бўлиб ўтганлигидан «Оқшом» муштарийларининг хабарлари бор.

Жамоатчи мухбиримиз яқинда Карл Хайнц Куна билан учрашиб икки мамлакат ўртасидаги алоқалар, уни ривожлантириш йўллари хусусида суҳбатлашди.

— Элчихонамизнинг Ўзбекистонда фаолият кўрсатиши Ўзбекистон ва Германия ўртасидаги ҳамкорлик алоқаларининг ривожланишида алоҳида аҳамиятга эга, — дейди Карл Хайнц Куна. — Умуман олганда, икки мамлакат ўртасида дипломатик алоқалар ўрнатилишида элчихона асосий омиллардан бири ҳисобланади. Биз фаолиятимиз мобайнида бир қатор ишларни амалга оширдик.

Энг асосий янгиликлардан бири шуки, Германиянинг «Люфтганза» авиакомпанияси билан «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпаниялари ўртасида алоқа ўрнатилиб, ҳозир ҳафтасига икки мартадан рейс ўтказилмоқда. Биз бу ҳаво йўлидан янада унумли фойдаланиш режаларини ҳам тузмоқдамиз.

Шуни ҳам айтиб ўтишим керакки, Президентингиз Ислом Каримовнинг мамлакатимизга бошланажак сафар дастури жуда сермаҳсул бўлиб, бундай дастур ҳали собиқ Иттифоқ таркибидаги бирорта республика раҳбарида кузатилмаганди. Сафар вақтида Ислом Каримов мамлакатимизнинг раҳбарлари билан учрашади. Сиёсий ва иқтисодий идоралар вакиллари билан музокаралар ўтказади. Бир қатор шаҳарларда бўлиб, Германиянинг бирлашгандан кейинги ҳаёти билан танишади.

— Ўзбекистон ва Германия ўртасидаги ўрнатиладиган алоқаларнинг асосий йўналишлари нималардан иборат деб биласиз?

— Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, Ўзбекистон Марказий Осиё минтақасида ҳамкорликнинг асосий маркази бўлиб келмоқда ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади. Бундай фикрга Германиянинг ҳам сиёсий, ҳам иқтисодий вакиллари келишган. Мен ўйлайманки, келажакда Ўзбекистон ва Германия ўртасида иқтисодий алоқалар жуда ривожланади, «Люфтганза» томонидан очилган ҳаво йўллари орқали Тошкентга ҳафтасига икки маротаба рейс бўлса, шунингдек, «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси томонидан ҳафтасига бир марта рейс очилиши мўлжалланяпти. Икки мамлакат ўртасидаги ижтимоий, сиёсий, иқтисодий ва шу билан бирга маданий алоқаларнинг ривожланишига бу ҳаво йўллари жуда катта ҳисса қўшади. Асосий йўналишлар ҳақида гапирадиган бўлсам, унда иқтисодий ҳамкорлик марказий ўринни эгаллайди ва ривожланади. Иқтисодий ҳамкорлик, бу минтақадаги барқарорликни сақловчи асосий омил бўлиб қолиши керак. Сизнинг ҳукуматингиз бу масалада Германия томонидан тўла қўллаб-қувватланган.

Ҳамма соҳаларни ҳозир санаб ўтиб бўлмайди. Қилинган ишлар жуда кўп. Тошкентда кўплаб ҳамкорликдаги фирмалар фаолияти амалга оширилаётган ишларнинг кўламидан далолат бериб турибди. Бундан ташқари икки мамлакат ўртасида туризм соҳасини ривожлантириш борасида ҳам қилинадиган ишлар кўп. Сайру саёҳат икки мамлакат фуқаролари томонидан уюштириб турилса, халқларимиз ўртасидаги дўстлик ришталарини янада мустаҳкамлайди, Бир-бирига яқинлашишга кенг имкониятлар очиб беради.

Элчи билан Ғофур ЖАМОЛОВ суҳбатлашди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ҲУКУМАТГА ҚАРАШЛИ БУЛМАГАН «СОҒЛОМ АВЛОД УЧУН» ХАЛҚАРО ХАЙРИЯ ЖАМҒАРМАСИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ТУҒРИСИДА

Келажак авлоднинг саломатлигини таъминлаш, оналик ва болаликни муҳофаза қилиш, болаларнинг жисмоний, ақлий ва маънавий камол топиши учун қулай шарт-шароит яратиш мақсадида ва меҳнат жамоалари, саноат корхоналари, жамоат ташкилотлари, бир қанча хорижий компаниялар ва фирмаларнинг кўпдан-кўп мурожаатларини эътиборга олиб:

1. Ҳукуматга қарашли бўлмаган «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармаси ташкил этилсин.

2. Мазкур жамғармани рўйхатдан ўтказиш ва унинг фаолият тартиби Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунлари билан белгиланади.

Жамғарма барча юридик ва жисмоний шахслар, жумладан, хорижий фуқаролар, ташкилотлар, фирмалар ва уюшмалар учун очиқ деб ҳисоблансин.

Вазирликлар, идоралар, концернлар ва ҳокимликлар «Соғлом авлод учун» жамғармасининг фаолиятига бутун чоралар билан кўмаклашсинлар.

Барча вилоят марказларида ва Тошкент шаҳрида жамғарманинг филиаллари ва бўлинмаларини очиш мақсадга мувофиқ деб топилсин.

3. Қуйидагилар:

— туғруққа ёрдам ва болалар муассасаларининг моддий-техникавий базасини мустаҳкамлашга, уларни замонавий ускуналар билан жиҳозлашга, янги, самарали даволаш воситалари билан таъминлашга;

— жамоатчилик ва давлат тузилмаларининг жаҳон тажрибасини ҳисобга олган ҳолда келажак авлод наслини яхшилашга қаратилган куч-ғайратларини мувофиқлаштиришга кенг кўламда кўмаклашиш жамғарманинг асосий вазифалари деб ҳисоблансин.

4. «Соғлом авлод учун» жамғармасининг юксак ижтимоий мақоми ва нуфузи таъминлансин. «Соғлом авлод учун» ордени билан мукофотлаш чоғида жамғарма бошқаруви тақдимномаларининг ҳал қилувчи аҳамияти эътироф этилсин.

5. Ўзбекистон Республикасининг Вазирлар маҳкамаси бир ой муддат ичида «Соғлом авлод учун» жамғармаси фаолиятини ташкил этиш ҳақида қарор қабул қилсин ва жамғарма тўғрисидаги низомни тасдиқласин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 23 апрель.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Т. М. МИРЁҚУБОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Тўлқин Мирхолиқович Мирёқубов Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 23 апрель.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Ғ. А. АЛИМОВНИ (ШУҲРАТ) ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Кўп йиллик самарали фаолияти, ўзбек адабиётини ривожлантиришдаги хизматлари ва жамоат ҳаётида фаол қатнашгани учун ёзувчи Ғулом Аминжонович Алимов (Шуҳрат) Ўзбекистон Республикасининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 23 апрель.

Ўзбекистон пахта машинасозлиги ишлаб чиқариш бирлашмасида ўз ишини пухта эгаллаган мураббийлар жуда кўпчиликни ташкил этади. Бирлашмадаги ана шу мураббийлар туфайли ёш ишчилар самарали меҳнат қилишиб зиммаларидаги ҳар бир касбни пухта эгаллашмоқда.

СУРАТДА: уста Томас Сидоров ва пайвандчи Андрей Безугровлар.

Рустам Шарипов суратлари.

«ДАВР САДОСИ» РЕЖАЛАРИ

ЎЗБЕКИСТОН «Ёдгорлик» республика жамиятининг Тошкент шаҳар кенгаши фаолияти янада жонланиб кетди. Унинг режалари асосида уюштирилаётган маданий-маърифий тадбирлар жойларда қизиқиш уйғотмоқда.

Умумтаълим мактабларида тарих ва ижтимоий фанларнинг ўқитилишини яхшилашга қаратилган дастурлар ҳам ишлаб чиқилди.

Кенг қамровли бу режаларни амалга оширишда кенгаш ҳузуридаги «Давр садоси» деган лекторийнинг фаолияти катта бўлмоқда.

Мактабларнинг тарих ва ижтимоий фанлар ўқитувчиларига ёрдам тариқасида уюштирилаётган машғулотларга таниқли археолог, санъатшунос ва тарихчилар таклиф этила бошланди. Яқинда бўлиб ўтган лекторий йиғилишида Сурхондарёга уюштирилган санъатшунослик экспедицияси якунлари кўриб чиқилди. «Биз Тошкент тарихини ўрганамиз» деб аталган методик тавсия ҳақида маълумот берилди.

Лекторийнинг навбатдаги машғулоти мусиқа санъати тарихига бағишланди. Унда Ўрта аср мусиқа санъатининг бадиий анъанавий хусусиятлари ҳақида батафсил сўз юритилди.

Акбар АЛИЕВ.

ЁШ ИСТЕЪДОДЛАР КЎРГАЗМАСИ

ТАНИҚЛИ ҳайкалтарош Дамир Рўзибоев истеъдодли ёшларнинг меҳрибон мураббийси сифатида ҳам кўпчиликнинг оғзига тушган. У ёш ҳайкалтарошлар ижодий камолоти йўлида ғамхўрлик қилиб, талайгина қобилиятли ёшларни ўз атрофига бирлаштирган ижодий студияни очишга эришди.

Мана, бир неча йилдирки, устоз санъаткор бу ижодий гуруҳга моҳирлик билан раҳбарлик қилиб келмоқда.

Студия иш бошлаганлигининг йигирма йиллигига ҳозир катта тайёргарлик кўрилмоқда. Шу санага бағишлаб махсус кўргазма ҳам ҳозирланди.

Студиянинг ёш истеъдодлари яратган энг яхши ижод намуналаридан ташкил топган бу қизиқарли бадиий экспозиция Ўзбекистон Давлат санъати музейига қўйилди. Кўргазмадан ёш рассомларнинг ҳам қатор асарлари ўрин олди.

Анвар АЛИБОЕВ.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримов шанба куни Хитой оммавий ахборот воситаларининг энг нуфузлиси — «Синьхуа» агентлиги журналистларини қабул қилиб, уларнинг саволларига жавоб қайтарди.

● Сирдарё вилояти фаолларининг йиғилишида Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримовнинг халқ депутатлари Жиззах ва Сурхондарё вилоятлари Кенгашлари сессияларида сўзлаган нутқларида баён этилган фикрлар асосида ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришни жадаллаштириш масалалари муҳокама этилди.

● Ўзбекистон Халқ демократик партияси Марказий Кенгашининг Сиёсий ижроия комитети «Ғалаба куни муносабати билан Ўзбекистон ХДП ташкилотларининг тадбирлари тўғрисида» қарор қабул қилди.

● Навоий шаҳрида троллейбус қатновини йўлга қўйиш юзасидан лойиҳа чизмаларини тайёрлашга киришилди.

● Наманганда йилига 1000 тонна карбид ишлаб чиқариш қувватига эга бўлган корхона қурилиши давом этмоқда. Уни шу йилнинг учинчи чорагида фойдаланишга топшириш режаланган.

● «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпанияси 28 апрелдан бошлаб Тошкент—Бангкок—Тошкент йўналиши бўйича ИЛ-76 самолётларида мунтазам юк ташишни йўлга қўяди. ТУ-154 М йўловчи самолёти эса 18 май куни шу йўналишда биринчи рейсни бажаради.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Кеча Россияда тўрт савол бўйича референдум бўлиб ўтди. Бугун Россия Олий Кенгашининг раёсати унинг дастлабки натижаларини муҳокама этиш ниятида. Референдум якунларини 5 май куни эълон қилиш мўлжалланяпти.

● Кеча Олмаотага Австрия Республикасининг канцлери Франц Враницки расмий ташриф билан келди. Сафар дастурига унинг Қозоғистон Республикаси Президенти Нурсултон Назарбоев билан музокаралари, амалий доиралар вакиллари билан учрашуви кирган.

● Россия Президенти Борис Ельцин мамлакат янги Конституциясининг асосий принципларини чоп этишга қарор қилди. Унинг тўла матни Россия таркибига кирувчи республикалар, ўлка, вилоят, мухториятлар ҳамда Москва ва Санкт-Петербург шаҳарлари раҳбарларига юборилди.

● Украина Олий Кенгаши мамлакатнинг ядросиз мақомини эълон этувчи янги ҳарбий доктрина лойиҳасини тасдиқламади.

● Қозоғистон Вазирлар маҳкамаси шу йилнинг иккинчи чорагидан бошлаб барча миқдордаги пенсиялар миқдорини 1,8 бараварга оширишга қарор қилди.

● Россия ҳукумати бошқарув рули ўнг томонда жойлашган автомобилларнң истисно тариқасида 2001 йил 1 январгача фойдаланишга рухсат бериш тўғрисида қарор қабул қилди.

ХОРИЖДА

● Эрондан Озарбайжон ва Россия орқали Украинага газ қувури ўтказиш мўлжалланяпти. Сўнг ана шу қувур орқали газни Ғарбий Европа мамлакатларига, энг аввало Германияга етказиб бериш кўзда тутиляпти.

● Покистон пойтахтида Ислом конференцияси ташкилотининг навбатдаги сессияси очилди. Унда 51 мамлакатдан 500 нафарга яқин делегат иштирок этмоқда. Ўзбекистон ва Қозоғистон вакиллари бу анжуманга меҳмон сифатида таклиф этилганлар.

● 1992 йил охирига келиб жаҳонда 423 та атом электр станцияларининг реакторлари ишлаб турган экан. Атом электр станциялари сони бўйича АҚШ биринчи ўринда, ундан сўнг Франция, Япония ва Буюк Британия турибди. Ҳозир Россия, Япония ва Украинада 33 та АЭС қурилиши олиб борилмоқда.

● Шимолий Корея ядровий қурол-яроғларни тарқатмаслик тўғрисидаги шартномадан чиқиш тўғрисидаги яқиндаги ўз қарорини яна қайта кўриб чиқиш ниятида эканлигини маълум қилди.

** Тошкентда халқаро анжуман*

ЗИҚНАФАС — МИНТАҚА МУАММОСИ

● Бугун пойтахтимиздаги Киночилар уйида «Астма диагностикаси ва даволашнинг долзарб муаммолари» мавзусида халқаро анжуман ўз ишини бошлади. Шу муносабат билан Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига қарашли Иммунология институтда бўлиб, одам иммуногенетикаси лабораториясининг мудири, тиббиёт фанлари номзоди Алишер Исҳоқов билан суҳбатлашдик.

— Алишер Талъатович, халқаро анжуман нима учун айнан пойтахтимизда ўтказиляпти?

— Бунинг сабаблари кўп. Зиқнафас, яъни бронхиал астма касаллиги билан оғриш дунё миқёсида, шу жумладан республикамиз аҳолиси ўртасида тобора кўпайиб бормоқда. Бунга бир тарафдан атроф-муҳит тозалигининг бузилиши, иккинчи томондан эса эндоэкологиянинг ифлосланиши сабаб бўлмоқда. Яъни сув ва ердаги кимёвий зарарли моддалар мева-сабзавот, сув ва бошқа озуқалар орқали инсон танасига кириб, энг аввало иммунитетни бузади. Натижада киши ҳар хил сурункали касалликларга тез-тез чалиниб қоладиган бўлади. Бронхиал астма касаллигининг асосий сабабларидан бири ҳам иммунитетнинг бузилишидир.

— Анжуманда кимлар иштирок этмоқда?

— Анжуманда Россия соғлиқни сақлаш вазирлигига қарашли Иммунология институти, вазирлигимиз қошидаги Шокир Алимов номли Фтизиатрия ва пульмонология институти, Буюк Британиянинг «Файзонс», Германиянинг «Йегер» фирмалари ва бизнинг Иммунология институтимиз иштирок этади. Қайд этилган икки хорижий фирмалар анжуман ҳомийлари бўлиб, келажакдаги изланишларимизда улар бизни моддий жиҳатдан таъминлаб турадилар.

— Анжумандан нималар кутилмоқда?

— Анжуманда зиқнафас касаллигига қарши курашнинг кенг миқёсли йўналишлари кўриб чиқилади. Ундан турли мамлакат олимлари билан келишилган ҳолда ягона мақсад сари тадқиқотлар олиб бориш мақсади кўзланган.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ.

** Мўъжизакор фан сирлари*

«ИСТИҚБОЛ» УЮШМАСИ ВАЗИФАЛАРИ

Ҳозир ҳаётимизнинг қайси бир жабҳасини олманг информатикасиз, компьютерларни самарали қўлламасдан олға илгарилаб бўлмаслигига ишонч ҳосил қиласиз. Мустақил заминимизда келажакда ҳар жиҳатдан ривожланган давлат ташкил этиш учун эса ушбу соҳаларни ҳам ривожлантириш даркор. Бунинг учун дастлабки қадам сифатида худди АҚШ, Япония, Германия, Жанубий Корея давлатларидаги сингари информатикани бошланғич синфларданоқ мактаб дастурига киритиб, ўқув масканларини ялпи компьютерлаштириш лозим бўлади. Шуниси қувонарлики, ўқувчиларнинг компьютер саводхонлигини ошириш, ўқитишда янги ахборот технологиясини қўллаш, иқтидорли ўқувчиларни аниқлаш, уларга моддий, маънавий ёрдам кўрсатиш, хориждаги ўқув юртларига юбориш, жаҳон стандартларига мос келадиган электрон-ҳисоблаш техника турларини таълим жараёнида қўллаш ва яна бир қатор хайрли мақсадларни амалга ошириш ниятида Ўзбекистон Республикаси информатика ўқитувчилари ва мутахассисларининг «Истиқбол» уюшмаси тузилганига ҳам бир неча ой бўлди. Бизнинг «Истиқбол» уюшмасининг директори Толибжон Ҳайдаров билан суҳбатимиз ҳам уюшманинг ўз олдига қўйган вазифалари, амалга ошираётган ишлари ва унинг ҳаётимизда тутган ўрни хусусида бўлди.

— Толибжон ака, айтингчи, уюшмани тузиш ғояси қандай туғилди? Унинг мақсад ва вазифалари нималардан иборат?

— Албатта, «Истиқбол» уюшмасини замон талабларидан келиб чиққан ҳолда ташкил этдик. Олдимизда ҳали бажарилиши лозим бўлган бир қанча ишлар турибди. Бинобарин, Япония, Жанубий Корея «мўъжизаси» деймизу, бироқ уларнинг замирида илгаритдан пухта ўйланган ҳолда мактаб дастурларини ёппасига компьютерлаштириш ётганлигини кўпда ҳам эътироф этавермаймиз. Очиғини айтганда, информатика соҳасида янги дарсликлар, методик қўлланмалар бизда ҳозирча етарли эмас. Ўз олдимизга қўйган илк мақсадлардан бири қўлланмалар, тавсияномалар ва дастурларни тезлик билан тайёрлаб, чоп этиб, мутахассисларга етказишдир. Бундан ташқари соҳамизда ишлаб жонбозлик кўрсатган мутахассисларнинг муаллифлик ҳуқуқларини таъминлаш, уларни моддий-маънавий томондан ҳимояга олишни кўзда тутганмиз. Ўзбекистондаги информатика ўқитувчиларини, мутахассисларни тажриба алмашиш учун Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлиги республикалари ва чет элларнинг ўқув юртлари, илмий марказларига юбориш, иқтидорли ўқувчиларни аниқлаш, уларга моддий ва маънавий ёрдам кўрсатиш, олий ўқув юртларида ўқитиш, жумладан чет эл ўқув юртларига юбориш ҳам фаолиятимиз доирасига киради. Информатика соҳасида таълим олаётган иқтидорли болаларнинг рўйхатини тузиш, улар билан ишлаб то олий ўқув юртларини тугатгунларига қадар кўмак бериб туришни ҳам мўлжаллаяпмиз. Чунки мактаб доирасидаги ўқув олимпиадаларида ғолиб чиққан кўплаб иқтидорли болаларнинг айрим қийинчиликларга дуч келиб бошқа соҳаларга ўтиб кетаётганининг ҳам гувоҳи бўляпмиз.

Бундан ташқари информатика ва компьютерлаш таълими мазмуни, шакли ва методларини доимий мақсадга мувофиқ янгилашга хизмат қиладиган тажриба-синов ишларини, илмий-тадқиқот марказларини ташкил этиш, уларни маблағ билан таъминлаш ишларини ҳам олиб борамиз.

Барчага аёнки, келажакда ҳар бир соҳада информатика албатта қўлланилади. АҚШда миллий даромаднинг 10 фоизи компьютерларни ҳаётга, ишлаб чиқаришга самарали тадбиқ этишдан келиши ҳам бежиз эмас. Бизда ҳам чет эллардаги каби иқтисодий таълимда компьютерлардан фойдаланиш, уни транспорт, ишлаб чиқариш, ижтимоий соҳаларга қўллаб, компьютер саводхонлигини ошириш, компьютер билимини ўрта маълумот даражасига олиб чиқиш керак. Чунки янги тажрибаларни ўтказиш, иқтисодий масалаларнинг энг мақбул ечимларини топишда компьютерлардан кенг фойдаланиш жуда қўл келади. Чунончи, тиббиёт соҳасига тўхталсак, компютер томографияси (ички касалликларни компьютер орқали суратга олиб ташхис қўйиш) мия, кўз хасталикларини даволашда ҳозир жуда катта самара беряпти. Шунингдек, рекламалар тайёрлаш, ўқув тизимида тест синовларини қўллаш, спорт мусобақаларидаги турли электрон жиҳозлар — ахир буларнинг ҳаммасида компьютерлардан фойдаланиш сув билан ҳаводай зарур-ку.

— Хорижий давлатларда компьютерларнинг тутган ўрни ҳақида аниқ мисоллар келтира оласизми?

— Илғор хорижий мамлакатларда ҳозирги кунда компьютерларни ҳаётда кенг қўлламасдан яшай олишмайди десам муболаға бўлмас. Уларда барча тармоқлар компьютерлаштирилади. Масалан, тасаввур қилинг, маълум бир ажнабий давлатга самолёт орқали учмоқчиман. Уйимда туриб компьютер орқали кассага чиқаман. Сизга қайси жой қулай, банкдаги ҳисоб рақамингизни айтинг дейишади. Сўнг бир зумда ҳисоб рақамимда пул борлигини аниқлаб, билетни уйингизга етказайликми ёки ўзингиз олиб кетасизми деб сўрашади. Қарабсизки, тез орада ҳеч қандай асаббузарликларсиз, катта навбатларда вақтингизни йўқотмасдан, чайқовчига «шапка»сини бермасдан, билет қўлингизда бўлади. Тўғри, айрим кишилар, наҳотки шундай бўлса, деб ҳайратланишлари ҳам мумкин. Бироқ, АҚШ, Япония, Жанубий Корея, Германия каби давлатларда бу одатий ҳол ҳисобланади.

Ёки Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги томонидан қўлланилаётган «Моден» системасини олайлик. Ундан шаҳарлар ўртасида ахборотлар алмашишда фойдаланиш мумкин. Унинг моҳиятига тўхталсак, компьютерга «Моден» қурилмаси ўрнатилиб телефон тармоғига уланади. Ва экран орқали 10 бетлик матн тасвирини узатиш учун 2 соат эмас, балки уч дақиқа кифоя қилади.

— Албатта, истиқлолга юз тутган Ўзбекистоннинг келгусидаги ҳаётини компьютерларсиз тасаввур этиб бўлмайди. Уларни хорижий давлатлардан харид қилишнинг қимматга тушиши эса табиий. Айтингчи, республикамизда ҳам мустақил равишда компьютерлар, «Моден» тизимларини ишлаб чиқариш йўлга қўйиляптими?

— Саволингиз ўринли. Жаҳон стандартларига жавоб берадиган ҳисоблаш техникалари, компьютерларни республикамизда ишлаб чиқариш мақсадида мутахассислар «Алгоритм» заводи билан ҳамкорликда айрим лойиҳаларни ишлаб чиқишди. Ўйлаймизки, тез орада бу соҳада ўз маҳсулотларимизга эга бўламиз.

— Маблағ масалаларини қандай ҳал қиляпсизлар?

— Уюшмамизга кирган корхона, ташкилот, муассасаларнинг аъзолик бадаллари, илмий ахборот бериш, маслаҳат ва маълумот бериш, нашриёт ишлари, фуқароларнинг ихтиёрий пул ўтказишларидан уюшма маблағи ҳосил бўлади. Бундан ташқари республика халқ таълими вазирлиги, ихтисослаштирилган созлаш ва ишга тушириш «Ўзбек ўқувавтоматика» бошқармаси, «Алгоритм» корхоналари каби ҳомийларимиз ҳам бор. Чет эллардан ҳам ҳомийлар топамиз, деган умиддамиз.

— Уюшмангиз ташкил этилганига қисқа вақт ўтган бўлса-да, маълум ишларни амалга оширгандирсизлар?

— Дастлабки амалга оширган тадбирларимиз шу бўлдики, ўтган йилнинг сентябрь ойида Тошкент шаҳри ва вилояти ўқувчилари ўртасида Американинг «Компьютерланд» корпорацияси билан ҳамкорликда информатика фанидан иқтидорли ўқувчилар олимпиадасини ўтказдик. Олимпиада ғолибларининг бештасини «Компьютерланд» корпорациясининг Москвадаги бўлимига ўқишга жўнатдик. Мазкур корпорациянинг Тошкентда ҳам бўлими бўлиб, унда иқтидорли болаларни ўқитиб, сертификат ва фирманинг дипломларини беряпмиз. Олимпиада ғолиблари ва Тошкентда ўқиб сертификат олган ўқувчиларнинг барчасини уюшма ўз муҳофазасига олиб, уларнинг келажаги ҳақида ҳам ғамхўрлик қиляпти. Халқ таълими вазирлиги билан биргаликда пуллик дастурлар кўрик-танловини ўтказдик. Унда ғолиб чиққан Қурбонбоевларнинг «Лога» дастурини методик қўлланма билан нашрдан чиқариш тадбирларини кўрдик.

Яқинда Тошкентда компьютер билан тиллашиш бўйича Ўзбекистон — АҚШ ўсмир ёшларининг компьютер фестивалининг ўтказилиши ҳам нур устига нур бўлди. Бундан ташқари Ўзбекистон халқ таълими вазирлигининг қарорига мувофиқ 1993—94 ўқув йилларидан бошлаб информатика фанининг барча мактабларда 8-9-синфлардан бошлаб ўқитилиши ҳам, республикамизда компьютер саводхонлигини жорий қилиш, компьютер билимини ўрта мактаб даражасига олиб чиқиш борасида қўйилган муҳим қадамлардан бири бўлди. Бу борада барча мактаб ўқитувчиларини қайта ўқитиш курсларини очиш, информатика фани бўйича янги концепция, дастур ва синов дарсликларини тайёрлаш ва амалий ишларни ташкил этиш ҳам бизнинг «Истиқбол» уюшмамиз зиммасидадир.

Суҳбатдош
Дилшод ИСРОИЛОВ.

** Ўзбекистон ва жаҳон*

«...Дунё тургунча турсин»

ЎЗ УЙИДАН эшик очиб, оламга чиққан киши дунё нақадар кенглиги, шу кенг дунёда дўстлару ҳамкорларнинг ниҳоятда кўплигига амин бўлади. Тарихи қадим, лекин ёш мустақил давлатимиз Ўзбекистон Республикаси ўтказаётган очиқ сиёсат бу соҳада ўз меваларини бермоқда.

Тошкентда Жанубий кореялик ҳужжатли кино усталарининг бир гуруҳи меҳмон бўлдилар. Халқаро ЭКСПО—93 кўргазмаси ташкилий комитетининг бош директори, гуруҳ аъзоси Хан Хо Ге, гуруҳ раҳбари Ким Тэ У билан суҳбатлашганимизда юқоридаги сўзларнинг қанчалар тўғрилигига яна бир карра амин бўлдик.

— Ким Тэ У жаноблари, Ўзбекистонимизга ташрифдан кўзда тутилган мақсад нималардан иборат эди?

— Хабарингиз бўлса навбатдаги ЭКСПО—93 халқаро кўргазмаси Корея Республикасида ўтказилади. Анъана бўйича павильонлардан бирида ҳужжатли фильмлар намойиш этилади. Уларда жаҳондаги турли давлатлар ва халқларнинг турмуш тарзининг ранг-баранг қирралари кўрсатилади. Ташкилий комитетнинг тасарруфида бўлган суратга олиш гуруҳимиз айнан шу ният билан серқуёш юртингизга ташриф буюрди. Албатта, бу ерда яшаётган корейслар ҳаёти ҳам эътиборимиздан четда қолмайди.

— Ўзбекистонда биринчи бор бўлишингизми?

— Ҳа, биринчи бор бўлишим. Бу ерда кўрганларим мени ҳайратга солди. Республикада истиқомат қилаётган корейслар билан учрашдик, суҳбатлашдик. Уларнинг уйларида меҳмон бўлдик. Биз меҳмонда эмас, худди ўз уйимизда юргандек эдик. Баъзи ҳолларда эса ҳайратимизнинг чеки бўлмай қолди. Биргина мисол: корейс миллий таомлари биздагига қараганда бу ерда мазалироқ, яхшироқ тайёрланар экан.

— Бу Ўзбекистон қуёшининг марҳамати бўлса керак?

— Мен ҳам шундай деб ўйлайман. Бир нарсага амин бўлдимки, тақдир тақозоси билан Ўзбекистонга келиб қолган қардошларимиз фақатгина ишлашга эмас, ўз миллий анъаналарини, маданиятини, ҳаёт тарзини сақлаш ва ривож топтириш имкониятига ҳам эга эканлар.

— Айтганларингизнинг барчаси сизлар ишлайдиган фильмда ўз аксини топса керак?

— Албатта. Биз кўп ерларда бўлдик, кўп воқеаларни, кўринишларни суратга олдик. Лекин ҳали кўпгина лавҳаларни лентага кўчириш керак деб ўйлайман. Чунки бугунги Ўзбекистоннинг ўзига хос ҳаёти, ташвиш ва қувончларини ҳаққоний акс эттиришимиз жуда муҳим. Биз ўз фильмимизда Ўзбекистоннинг кўп миллатли республика эканлиги, турли миллатга мансуб халқларни боғлаб турган инсоний соддалик, афсонавий дўстлик, иноқликни акс эттиришимиз зарур.

— Хан Хо Ге жаноблари, юртимиз ҳақидаги таассуротларингизни биз билан ўртоқлашсангиз...

— Ўзбекистонни кўриб, ишондим: у чиндан ҳам саховатли, бой ўлка, меҳмондўст ўлка. Яшилликлар, мева-чевалар, қуёшнинг нури, қуйингчи, ҳамма нарса беҳад ҳайрон қолдирди. Одамлар тинчлик, осудаликни севишади, юртлари тинч бўлишига ишонишади. Улар қаторида корейсларнинг ҳам борлиги бизни қувонтирди. Улар ҳатто ибодатхонага ҳам бемалол боришар экан. Умуман олганда ушбу ташрифимизга «Сун Богим» черкови пастори Че Сан Хэ жаноблари катта ёрдам берди. У зот икки йилдан бери Тошкентда яшайди. Ният қиламанки, Корея ва Ўзбекистон ўртасидаги ўзаро самарали ҳамкорлик камол топаверсин.

— Ким Тэ У жаноблари, ҳамроҳингизнинг сўзларига қўшимча қила оласизми?

— Қўшимчам унча кўп эмас. «Сун Богим» ибодатхонасидаги ибодатларга қатнашиб, кўзларимга ёш тўлди. У ерда одамлар Ўзбекистонда тинчлик, дўстлик, муҳаббат барқарор бўлиши учун тангрига илтижо қилишди. Бу оддий ҳақиқат: Ўзбекистон тинч бўлса, менинг қардошларим — корейслар ҳам тинч бўлади.

Менга Тошкент ҳам, унинг кўчалари ҳам, мусаффо суви ҳам, нони ҳам ёқди. Ҳатто «Шу ерда яшасам қани эди» деган хаёлга ҳам бордим. Ўзбекистон дунё тургунча турсин! Ўзбек халқига тинчлик ва фаровонлик ёр бўлсин!

Ғолиб МИРЗО суҳбатлашди.

Акмал Икромов туманидаги мактабларни егулик ва ширинлик билан таъминловчи комбинат мавжуд 34 та мактаб учун хизмат қилади. Бу мактабларда 33660 нафар ўқувчи таҳсил олади. Улар учун комбинат томонидан қандолатчилик ва ярим тайёр маҳсулотлар етказиб берилиб турилади. Комбинатда 215 нафар малакали ходимлар меҳнат қилишади. Ҳар куни тайёрланган гўштли ва сабзавотли ярим тайёр маҳсулотлар, ширинликлар, унли маҳсулотлар ўқувчи ва ўқитувчилар томонидан севиб харид қилинади. Ушбу суратларда (чапда) 3-даражали қандолатчи Дилмурод Муродов энг арзон ва мазали пироггa сўнгги ишловни бермоқда. Ёндаги суратда (чапдан ўнгга) қандолат бўлимининг бошлиғи Мирвоҳид Убайдуллаев, Гўзал Эргашева ва Ҳусан Икромовлар тасвирланган. Улар тайёр бўлган ширинликнинг сифатини назоратдан ўтказишмоқда.

Холмат Мирзакаримов суратлари.

** Электр нуридан хуфёна фойдаланаётганлар*

ҚОИДАБУЗАРЛАР «ПОЙГАСИ»

ФАРАЗ қилинг, ҳозиргина уйингизни чароғон қилиб турган электр нурлари бирдан сўниб қолди. Хонадонингизни бир дақиқада зулмат қоплади. «Ойнаи жаҳон»даги қизиқарли кўрсатувни томоша қилишдан маҳрум бўлдингиз. Борди-ю, ўша дамда меҳмон кутаётган ёки қандайдир йиғин ўтказаётган бўлсангизчи? Ана унда кўринг хижолатпазлигу ҳангомани.

Кўриб турибсизки, электр қуввати ҳам табиат ато этган бир неъмат экан. Лекин кундалик ҳаётда ундан тўғри фойдаланаяпмизми? Ҳамиша ҳам уни тежаб-тергашга ҳаракат қилаяпмизми? Афсуски йўқ. Бўлар-бўлмасга кераксиз хоналарда чироқ ёқиб қўйилган кунлар кўп бўлади. Баъзан лоқайдликка берилиб, кундузлари ҳам электрни ўчириб қўйишни унутамиз. Шу билан давлатга, ўзимизга қанча зиён етказаётганимизни хаёлимизга келтирмаймиз. Мана шу исрофгарчилигимиз туфайли кимлардир хира чироқ қаршисида ўтириб, чор-ночор зарурий юмушларни бажараётганларини эсламаймиз.

Агар шу ўринда электр қувватидан ўғринча фойдаланаётганлар ҳақида сўз юритадиган бўлсак юқорида айтганларимиз ҳам ҳолва бўлиб қолади. Бу гапдан баъзи содда, ҳалол кишилар «вой тавба, ўғирликнинг бундай тури ҳам бор эканми», деб таажжубга тушишлари мумкин. Уларга эслатиб қўйишга мажбурмиз. Афсуслар бўлсинки, шунақа ўғирлик кўчасига кирганлар ҳам бор орамизда. Уларнинг баъзилари эса ҳатто беш бармоғини ҳам оғзига тиқишмоқчи бўлишади.

Қуйидаги рақамларга эътибор беринг. Биргина шу йилнинг январь ойида давлатнинг 145077 киловатт-соат электр қуввати шаҳримиз хонадонлари томонидан ўғринча ёқилганлиги маълум бўлди. Бу ҳозирча биз билганимиз холос. Сезмаганларимиз эса яна қанча. Хулас, юқоридаги рақам агар пулга чақиладиган бўлса 58031 сўмни ташкил этар экан. Бу жарима албатта қоидабузарлардан ундириб олинди.

Февраль, март ойларида эса 132 та нотўғри усул билан электр қувватидан фойдаланиш ҳоллари қайд этилди. Шу йўл билан 479082 киловатт-соат энергия исроф бўлди. Қоидабузарларга 191633 сўм жарима солинди.

Албатта бу сатрларни ўқиётган оқшомхонда «Хўш, улар кимлар?» деган савол туғилиши табиий. Марҳамат танишинг: Е. Феденко, Дўмбрободдаги 103-уйда истиқомат қилади. У фавқулодда назоратчилар тафтишини кутмаган шекилли тўсатдан остонада пайдо бўлган кишиларни кўриб саросимага тушиб қолди.

— Ҳозир ишим зарур эди. Эртага келсаларингиз бўлмасмикан, — дея ўзини шошилган киши қиёфасига солди.

— Вақтимиз зиқ. Шундай кўз югуртирамизу чиқиб кетамиз. Ҳисобдон тўғри ишлаётган бўлса бас, — дейишди назоратчилар. Лекин улар хонага киришлари билан чироқлар ёқиб қўйилган бўлса-да, мутлақо ҳисобдон ишламай турганлигининг гувоҳи бўлишди.

— Нега бунақа қилдингиз?

— Иккинчи қилмайман...

Болаларча жавобдан кулгинг қистайди киши. Феденконинг ялиниб-ёлворишлари кор қилмади. Назоратчилар унга 3600 сўм жарима солиб чиқиб кетишди.

Юнусобод туманида юрган бир гуруҳ назоратчилар қўлга киритган фактлар ҳам қизиқарли. Улар дастлаб Шаҳристон кўчасида жойлашган 87-уйнинг 11-хонадонига қадам ранжида қилишди. Хонадон соҳиби «чақирилмаган меҳмонлар»ни нохуш қаршилади.

— Келинглар, хизмат?

Ташриф буюрувчиларнинг ниятини билгач, улар билан худди эски қадрдонларини фавқулодда учратиб танимай қолган кишилардек қуюқ сўраша кетди:

— Марҳамат қилинглар, бир пиёла чойимиз бор.

— Кундуз куни нега барча чироқларни ёқиб қўйибсиз?

— Ҳозир ўчириб қўямизда. Аёлимиз унутиб қолдириб кетибдилар ишга.

У негадир ўчиргич қолиб ҳисобдон томон юрди. Назоратчилар бу хонадон ҳам ҳисобдонни «ўзига бўйсундириб» олганлигининг шоҳиди бўлишди.

— Унга дам бериб қўйибсизку.

— Одам ҳам чарчайди-да, ахир у бир механизм бўлса, — Ю. Кузнецов гапга анча чечан чиқиб қолди. — Янгисини олмасак мана шунақа тез-тез бузилиб бизни уялтирадиган бўлиб қолди.

Лекин текширув ҳисобдон тўғри ишлаётганини, уни кимдир атайлаб ўчириб қўйганини кўрсатди. Уй эгаси номига 3057 сўм жарима ёзилди.

Шу куни назоратчилар ҳамшаҳримиз В. Розбам ҳисобига 2684 сўм, Шоир 1-тор кўчасининг 49-уйида истиқомат қилувчи Н. Тоировга 1415 сўм, Носир кўча 13-уйнинг 1-хонадони соҳиби В. Такаленкога 2285 сўм, Уйғур кўчасидаги 77-уй эгаси Ж. Акбаровга 1637 сўм жарима солишди.

Қоидабузарлар «пойгаси»да Олға 3-тор кўчасидаги 1-уйда истиқомат қилувчи Ю. Смирнов бош совринни эгаллади. Қарангки жарима солишда унга ноҳақлик қилинган эмиш. Назоратчилар арзимаган иш учун 6240 сўм тўлашга мажбур қилишганмиш.

Шунингдек, қоидабузарлар «пойгаси»нинг қатнашчилари — Лисунов даҳаси 4-мавзесидаги 45-уйнинг 72-хонадони эгаси А. Зиков, Тинчлик кўчасидаги 18-уй соҳиби С. Шерназаров, шу кўчадаги 15-уйда яшовчи Л. Распушкина, Мевазор кўча 18-уйнинг истиқоматчиси Н. Мирқурбонов, Турсунхўжаев ва Педагоглар кўчаларининг 25 ҳамда 51-уйларида яшовчилар Р. Ниёзов ва З. Ғуломовларга ҳам тегишли жарима солинди.

Аслида гап жаримада ҳам эмас. Лўндасини айтадиган бўлсак, асосий мақсад электр қувватидан текин фойдаланишни аста-секин ўзига одат қилиб олаётган кишиларни инсофу, адолатга чақиришдан иборат.

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

ЯКДИЛЛИК БИЛАН МАЪҚУЛЛАНДИ

ЎЗБЕКИСТОН автомотоҳаваскорлар кўнгилли жамиятининг бўлиб ўтган пленумида республика Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистоннинг ўз истиқлол ва тараққиёт йўли» ҳамда «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» рисолаларида баён қилинган фикрлар асосида ушбу жамият олдида турган вазифалар муҳокама этилди.

Жамият Марказий кенгашининг раиси В. Қосимов шу ҳақда маъруза қилди.

Маърузачи ва ундан кейин сўзга чиққан «Ватанпарвар» жамиятининг раиси генерал-майор Д. Шоҳимардонов ва бошқалар мазкур китобларда кўрсатилган Ўзбекистон мустақиллигини мустаҳкамлаш, уни келажакда гуллаб —яшнаган давлатга айлантириш ҳақидаги Президентимизнинг амалга ошириш керак бўлган беш аркони тўла қувватлашларини якдиллик билан таъкидладилар.

Анжуманда жамият ташкил топганлигининг 20 йиллиги муносабати билан барча автомотоҳаваскорлар қизғин муборакбод этилиб илғор ходимларга жамият Фахрий ёрлиқлари топширилди.

Собир БОЗОРОВ.

** Аҳоли турар жойларида*

ИТТИФОҚЛИККА НИМА ЕТСИН

— Маҳалламиз ҳақида билмоқчи бўлсангиз аввало шу ерда истиқомат қилаётганлар билан бир дақиқа суҳбатда бўлинг. Ана шунда қилинаётган ишлар ҳам, ўтказилаётган тадбирлар, ўқилаётган маърузаларнинг амалий жавобига эга бўласиз, — деб 17-Иттифоқ маҳалла чойхонаси томон йўл бошлади маҳалла комитетининг раиси Жўра Тошпўлатов. — Бизнинг асосий ютуғимиз иттифоқликда деб биламан. Сабаби бу ерда 350 хонадон бўлиб, 1200 га яқин киши яшайди. Улар турли миллат вакилларидан ташкил топган. Аммо барча удумларимиз, ўтказаётган тадбирларимиз баҳамжиҳатликда ўтади.

Мирзо Улуғбек туманидаги ушбу маҳалла ҳудудидан 13-поликлиниканинг битта шохобчаси ўрин олган. У ерда меҳнат қилаётган тиббий ходимларнинг айниқса фахрийларимизга кўрсатаётган ёрдамлари беқиёсдир. Ана шуниси аҳамиятлики, мавжуд 80—100 ёшли қарияларимизнинг ҳар бирининг уйига бориб ўз муолажаларини кўрсатиб келишади.

Маҳалланинг чойхонаси доимо одамлар билан гавжум. Айниқса ҳар ойнинг икки кунида кўпроқ кекса отахонлар бу ерга жамулжам бўлишади. Чунки маҳалланинг уруш ва меҳнат фахрийлар кенгаши ўз йиғилишини ўтказади.

Уюшмага 20 киши аъзо бўлган. Ҳар ойда икки марта йиғилишдан мақсад эса, олдида турган долзарб масалалар, шу куннинг ҳаёти, ёшларнинг олиб бораётган ишларига нисбатан ўз фикр-мулоҳазаларини баён этишади. Хато ва камчиликлар эса рўй-рост айтиб берилади.

— Аёлларимизнинг кўркамлиги ва озодалиги фақат уйда эмас, маҳалламизда ҳам кўзга ташланиб туради, — деб сўзини давом эттирди Жўра ака. — Эрта тонгда кўчага бир назар ташласангиз ҳар бир хонадон олди супуриб-сидирилган, сув сепилиб, шинам қилиб қўйилган бўлади. Бундан ишга отланган ҳар бир инсоннинг баҳри-дили очилиши табиий. Шунинг учун маҳалла хотин-қизлар кенгаши фаолларининг иши ҳам катта аҳамиятлидир. Келинларнинг, қизларнинг илтифотли ва хушмуомалада бўлиши, қайнона ва оналарнинг ширинсўзлиги ҳам шу кенгашнинг иши натижасидир. Умуман олганда олиб бораётган ҳар бир кундаги ишимиз, қилаётган маърузаларимиз, ўтказаётган суҳбатларимизнинг барчаси юртимиз тинчлиги, халқимизнинг равнақи учундир. Бунинг учун, шундай яхши номга эга бўлиш учун эса фақат иттифоқлик, баҳамжиҳатлик зарур, деб биламан.

Гулзода АБДУЛЛА қизи.

«Тошкент оқшоми» газетасининг иловаси
№ 25

ТАБИАТ ва ИНСОН

Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитетининг саҳифаси

Нуқтаи назар

ШАҲРИМ СУВЛАРИ

РИВОЯТ қилишларича, жаҳонгашта бир қушча бор экан. У оламни кезиб чиқишни ўз олдига мақсад қилиб қўйибди. Нечаки юрт бўлса барчасига борибди. Ажиб гулзорларни кўрибди, ширин сувларни хўплабди, гўзалликлардан дили жўшиб сайрабди.

Олам кеза-кеза ниҳоят Шош деган бир юрти муборакка келибди. Меваларидан тотибди: қанду асал эмиш. Сувларидан тотибди — оби шакар эмиш. Шунда боғу роғларда кезиб, жўшиб сайрабди: «бу юртнинг боғлари гўзал, бу юртнинг сувлари асал, бу юртнинг иқболи тугал, асло тарк этиб бўлмас».

Куз келибди. Қушча ҳам барча қанотдошлари билан бир қаторда учиб кетишга отланибди: хайр эй тупроғи олтин Шош, сени бир умр унутмайман.

Шунда шамол гувиллабди, анҳордаги сувлар шовуллабди: барибир қайтиб келасан!

Қушча олис, иссиқ юртларда уч ой қиш ичи ҳижрон азобига чидабди. Наврўз келиши билан Шош қайдасан деб йўлга чиқибди. Шошнинг жамолини кўриб ўзида йўқ шод сайраб юборибди. У Шош узра учиб ўзига аҳд қилибди: мен энди шукрона айтиб, ёзда ҳам, қаҳратон қишда ҳам Шошдан кетмайман. Бир томчи сувига жоним садаға бу юртнинг...

Буку бир ривоят. Ҳақиқатан ҳам яқин-яқинларгача йўл юрган карвонлар шаҳри Шошга, унинг Қорақамиш, Бўзсув, Бўржар, Салор деган ариқларига қачон етар эканмиз деб интиқлик билан йўл босишган, Зилол сувларидан қониб ичишган, мешларда то ўзга юртга етгунча асқотадиган миқдорда сув ғамлашган. Ҳатто табиблар ҳам баъзи беморларга Шош ариғида ўйнаб оққан сувдан буюришар экан.

Ҳозир эса аҳвол тамом ўзгача. Қачонлардир тўлиб оққан Қорақамишдаги тоза сувларни соғиниш уёқда турсин, унга қараб ҳам бўлмайди. Сувга чиқиндидан тортиб маҳаллий ўғитгача қўшилиб оқади. Жуда ҳам кўплаб хонадонлар эса ўзларининг ёрдамчи хўжаликларини шундоққина сувнинг соҳилига қуришган.

Ҳали-ҳали эсимда. Ҳар йили баҳорда колхозчилар билан бирга Ҳасанбой ариқни тозалашга чиқардик. Охунбобоев номли жамоа хўжалиги ҳудудидан оқиб ўтадиган қисмини тозалаб, тартибга келтириб қўяр эдик. Шундан кейингина ариққа сув боғланарди. Ўша пайтда кексалар сувни табаррук қилиб юз-қўлларини чайишар, ҳовуч-ҳовуч ичишар эди. Бу воқеаларнинг бўлиб ўтганига ҳали ўттиз йил бўлгани йўқ.

Ўттиз йилнинг нарисида Кайковус, Қорасув, Қорақамиш, Салор, Бўзсув каналларининг иккала соҳили одамлар билан тўлиб кетарди. Болаларгаку маза эди: худди балиқдек муздек сувга шўнғишгани шўнғишган эди. Бугун бу каналларга шўнғиб бўпсиз! Ҳатто бадбўй бир ҳид яқинида ярим соат ҳам ҳордиқ чиқаролмайсиз.

Мен бугун корхоналарга тавқи лаънат осмоқчи эмасман. Рости, «Ўзбекқурилиш» махсус қурилиш монтаж бошқармасига, «Тошкентмармар» ишлаб чиқариш бирлашмасига, 19-автохўжаликка, «Тошремвод» ишлаб чиқариш бирлашмасига, «Ўзбекнефть» ишлаб чиқариш бирлашмасига, хуллас, Тошкентимиз каналларининг шўрини қуритиб келаётган бошқа корхоналарга таъна-маломат тошларини отавериб, дашном берावериб газеталар ҳам, шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитети ҳам чарчаганига шубҳа йўқ. Қўл силтаб, инсоф ўзига берсин деб қўяқолсангиз масаланинг иккинчи томони бор: инсофсизда инсоф нима қилсин.

Шаҳар сувлари!

Қани эди ўша каналларда маза қилиб чўмилсак, ёз чоғи уларнинг соҳилларида ҳордиқ чиқарсак. Улар шаҳримиз қон томирларидан жўшиб оқиб турсалар. Билмадим, бу неча йиллик орзу экан!

Биз чамаси узоқ йиллардан бери ўзимизни оғир ишнинг устидан юришга ўргатганмиз чоғи. Ҳали биронта корхона раҳбари, мутасаддини кўрмадимки улар шаҳримиз об-ҳавоси ҳақида жон куйдирган бўлсин. Уларга юз фоиздан ошган режаю, оладиган жарақ-жарақ мукофот пуллари керакка ўхшайди. Ким нима деб ўйласа ўйласин, аммо чиқиндиларни, қайта ишлашдан чиққан оқава сувларни анҳорга оқизмайдиган, чанг-тўзонларни ҳавога «учирма» қилиб юбормайдиган, хуллас ҳамма иши жойида, жарима тўламайдиган корхонани кўрганим йўқ.

Дунё жуда ҳам адолатли қурилган. Қайси гиёҳ қайси сайёрамизнинг қайси жойида ўсиши, қайси юрт серсув, серқуёш бўлишини тақдири азал аввалдан белгилаб қўйганга ўхшайди. Буни мутаносиблик деймиз. Шу мутаносибликнинг бузилишини она шаҳримиз Тошкентнинг экологияси оғир аҳволга тушиб қолишида кўрса бўлади. «Сув — ҳаёт» деймиз. Ҳатто шундай шиор нуфузли идоралардан бирида жойлашган бино пештоқида порлаб турибди. Ҳаётга ўз қўлимиз билан билиб туриб оғу солишимиздан нима маъно, нима мақсад бор ахир! Бугун нонни ёғ билан еганлар, сувни тозасини ичганлар эртага шу имкониятдан маҳрум бўлишларини билмайдилар. Ёки ўшанда англаб етармиканлар қилган хатоларига? Англаб етсалар ўша пайтда кеч бўлади.

Бугунку бизлар ўтамиз. Гоҳ қаҳри ғазабга тўлиб, гоҳ йўл излаб, гоҳ чора излаб, жамғармалар тузиб умримизни ниҳоялаймиз. Эртага улғаядиган фарзандларимиз-чи? Ёки улар сайёрамизнинг инсон қадами етмаган жойида янги Тошкент қуриб оладиларми?. Ахир Оролнинг тузи, шўри етиб бормаган жой қолдими? Ўша Тошкентга келиб уни соғинган қушча бугун сувларидан ичармикан? Уни аввалгидек соғинармикан? Аввало ўшанақа вафодор қушлар қолдимикан? Ўша қушлар ичиб олқишлайдиган сувларни қаердан топамиз? Жавоби битта: фидойилигимиздан. Агар шаҳримизни севадиган инсон бор экан бугун оёққа туриши шарт. Эртага кеч бўлади. Ҳатто эртага бугунги имконият берилмаслиги ҳам мумкин. Озод юртимизнинг остонаси Тошкентдек шаҳри азим унга мос беқиёс бўлсин.

Толиб САЪДУЛЛАЕВ.

Шахсий фикр

ЯХШИДАН БОҒ ҚОЛАДИ

АТРОФ-муҳитни муҳофаза қилиш деганда биз аввало шаҳар атмосфера ҳавосининг, сув ҳавзаларининг покиза ва мусаффо бўлишини, ҳар бир корхона ва идоралар ҳудудининг тоза, ободонлаштирилган ва кўкаламзорлаштирилган жамолини тасаввур қиламиз. Ана шу тасаввуримиз амалда қандай бажарилаётибди?

Ҳаммамизга маълумки, атмосфера ҳавосининг тозалигини меъёрлаштириб турувчи асосий омил — яшил бойлигимиздир. Шунинг учун шаҳримиздаги яшил майдонлар, каналлар атрофидаги дам олиш жойлари, кўчаларимизга экилаётган ниҳоллар барпо этилаётган гулзорлар шаҳар ҳуснига ҳусн қўшибгина қолмай, инсон соғлиги учун зарур бўлган кислород билан кўплаб миқдорда таъминлаб туради. Бу масалани яхши тушунган шаҳримиз ободонлаштириш ва кўкаламзорлаштириш бошқармаси ходимлари баҳорги кўкаламзорлаштириш тадбирларини ортиғи билан бажардилар. Шаҳримиз кўча ва хиёбонларига 6.900 туп ўрнига 8 минг туп манзарали, 9.400 туп ўрнига 18 минг туп мевали, 79 минг туп ўрнига 80 минг туп турли буталар экилди.

Шуниси ачинарлики, турар жой даҳаларининг ичидаги дов-дарахтлар жуда аянчли бир аҳволда. Улар бир неча йиллар мобайнида умуман қаровсиздир. Бундан ташқари турар жой даҳаларида яшовчи аҳоли яшил ўсимликларни экиш ўрнига уларни ҳеч қандай асоссиз кесиб ташлаб, ўзлари учун экин майдони қилиб олмоқдалар. Бундай ҳолларнинг Собир Раҳимов, Акмал Икромов ва Юнусобод туманларида кўплаб гувоҳи бўлишимиз мумкин.

Шу йилнинг март ойигача бўлган маълумотга кўра, шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитетининг яшил ўсимликларни ҳимоя қилиш бўлими томонидан қонунни бузган фуқароларга жами 5800 сўм жарима солиниб, шундан 3000 сўми ундирилди. Собир Раҳимов туманида истиқомат қилувчи фуқаролар М. Туропова, М. Матренина, Н. Темирхўжаеванинг ҳар биридан 2500—3000 сўмдан табиатга, яшил ўсимликларга келтирилган зарарни қоплаш учун жарима ундирилди.

Баъзи бир корхона, муассаса, идоралар Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг 1992 йил 9 декабрда қабул қилган «Табиат муҳофазаси тўғрисида»ги Қонундан хабардор бўлсалар-да қонунбузарликларга йўл қўймоқдалар. Керак бўлса-бўлмаса соғлом, манзарали дарахтларни ҳеч қандай заруратсиз кесиб ташламоқдалар. Собир Раҳимов туманидаги Талант кўчасида жойлашган 2-болалар уйи, Тошкент трактор заводи ишлаб чиқариш корхонасидаги дарахтбезорилик фикримизга далил бўла олади.

Яқинда шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитети ўз жамғармасидан 200 минг сўм пул ажратиб, шаҳримиз кўча, гузарларига экиш учун 3 минг туп мевали дарахт кўчатларини маҳаллаларга тарқатди. Ўйлаймизки бу иш шаҳримиз экологиясини соғломлаштиришга кичик бир малҳам бўлади.

Албатта жарима солиш билан ишни ҳал қилиб бўлмайди. Бу ишга ҳаммамиз бир ёқадан бош чиқариб курашишимиз керак.

Азиз ҳамшаҳарлар, сизларга мурожаат қилиб шуни айтмоқчиманки, бир туп дарахтни экиб ўстириш, бир фарзандни вояга етказиш билан баробар. «Яхшидан боғ, ёмондан доғ қолади» деган нақлга амал қилайлик. Ҳар биримиздан бир ёдгорлик қолсин. Бир туп дарахт экайлик. Эколмасак экилганини сақлаб қолайлик, парваришлайлик. Шу билан биз келажак авлодимизга тоза ҳаво, кўзни қувонтирадиган боғу роғларни қолдиришга ҳисса қўшган бўламиз.

Шаҳло АБДУЖАЛИЛОВА,
Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитетининг яшил ўсимликларни ҳимоя қилиш бўлими назоратчиси.

Текширувда аён бўлди

ЖАРИМА СОЛИШДАН ЧАРЧАДИК

ШАҲАР табиатни муҳофаза қилиш комитети назоратчилари ўз ишларини сидқидилдан бажариб келмоқдалар. Ўтган ойда ҳам улар 132 саноат, шу жумладан 29 кооперативлар, кичик ва қўшма корхоналарни, 15 автотранспорт корхоналарини назоратдан ўтказдилар. Назорат давомида бир қараганда назарга тушмайдиган, атмосферани булғаётган 854 манба аниқланди. 126 чанг, газ тозаловчи иншоот қурилмалар борлиги аниқланди. Табиатни муҳофаза қилишдаги йўл қўйилган қонунбузарликлари учун еттита объектдаги иш тўхтатиб қўйилди. 47 мансабдор шахсга 140.000 сўмдан кўп миқдорда жарима солинди.

Агар батафсилроқ айтиб ўтадиган бўлсак, бири-биридан ёмонроқ манзараларнинг гувоҳи бўламиз. Махсус қурилиш-монтаж комбинати ҳудудидан оқиб ўтадиган Қорақамиш каналига ўзининг чиқиндиларини ташлайдиган тери маҳсулотларини қайта ишлайдиган цех борлиги аниқланди. Назоратчилар қарори билан цех ёпилди, иш тўхтатиб қўйилди. Худди шундай кўнгилсиз манзарани «Ўзбекнефтегаз» ва полиграфия таъминоти фирмасида ҳам кўришимиз мумкин. У ердаги автомашиналарни ювиш жойларида ишлатилган оқава сувлар Қорақамишга шундайлигича оқизилаверади. Собир Раҳимов туманидаги автомобиль ювиш жойида ҳам оқава бемалол, ҳеч бир хижолат чекмасдан Қичқириққа ташланаверади. Ушбу машина ювиш нуқталари ҳам ёпиб қўйилди.

Бундай кулфат Чирчиқ дарёсининг ҳам пешонасига ёзилган эканки, унинг ҳимояланиш чегарасидаги молхоналар дарё сувини обдон «рангини» ўчириб келди. Оқибатда бу нуқталар ҳам беркитилди, бошқа жойга кўчириб юборилди.

Умуман, хулоса қилганимизда, сувни муҳофаза қилиш қонунчилигини бузгани учун 33 мансабдор шахс ва 28 корхона ва автохўжалик ташкилотлари жарима тўлашга мажбур қилинди. Улар орасида «Электромаш», «Средазэлектроаппарат», «Ўзбекхлопкомаш» ишлаб чиқариш бирлашмалари, «Ўзбексельмаш», «Таштекстильмаш» заводлари бўлимларининг раҳбарлари борки, ҳатто бир неча бор жарима тўлаётганлар ҳам учрайди уларнинг орасида.

Чанг, газ, дудбўронлардан, тозалаш ускуналаридан 126 таси назоратдан ўтказилди. Ҳали шундай назорат пайтида биронта корхонада рисоладагидек ишлаб турган биронта чанг тозалаш қурилмаси учрамади. Бу сафар ҳам 126 қурилманинг 15 таси тузатилмаган ҳолатда ишлатилаётгани, 32 таси эса самарасиз фаолият кўрсатаётгани аниқланди. Айнан шу масалада 3 мансабдор шахс маъмурий жазога тортилди.

Айтаверсак, бундай қонунбузарликлар мотор заводида ҳам, лак-бўёқ заводида ҳам, тепловоз таъмирлаш заводида ҳам, ҳатто Тошкент аэропортида ҳам учрайди. Ҳатто кўпгина ташкилотларда белгиланган қўлланмалар, тавсияларга қиё ҳам боқилмайди, ҳамма ишни кўпинча жарима тўлаш билан силлиққина ҳал қилинади. Шу тариқа назоратчилар ой сайин янгидан янги лоқайдлик мевaларига дуч келишади, ишлар орқага кетаверади, олға силжиши мушкуллашади.

Сирасини айтганда жарима солишдан биз чарчадик. Лекин жарима тўлаётганлар ҳали-бери чарчамайдиган кўринишади.

Муборак ХОНХЎЖАЕВА,
Тошкент шаҳар табиатни муҳофаза қилиш комитетининг бўлим бошлиғи.

Долзарб мавзу

ҚАРЗНИ УЗИШ ВАҚТИ КЕЛДИ

ИНСОН пайдо бўлибдики, у ўз тафаккури тараққиёти давомида табиат билан инсоният ўртасидаги муносабатларни англашга интилиб келган. У табиатнинг бир бўлаги бўлиши билан биргаликда, ўз тараққиёти давомида табиат билан инсоният ўртасидаги муносабатлар орқали табиат қонунларини ихтиро қилди.

Инсониятнинг ўтган юз йил тарихига назар ташлайдиган бўлсак, XX аср инсоният тарихида илмий янгиликлар яратишда энг сермаҳсули бўлди. Инсоният томонидан ихтиро этилган илмий-техник янгиликларнинг ва қонунларнинг қарийб 90 фоизи айнан шу асрга тўғри келади.

Афсуски, асосан шу асрдан бошлаб табиат бойликларидан фойдаланиш ҳам аёвсиз тус олди. Жаҳон иқтисодиёти табиат бойликлари ҳисобига шиддат билан тараққий этди.

Ҳозирги кунга келиб тараққий этган мамлакатлар аллақачон камбағаллашиб, ночор аҳволга тушиб қолган кичкина еримизнинг бойликларини деярли ўзлаштириб бўлдилар. Навбатда дунё уммонларининг манбаларини ва кейинчалик космос бойликларини ўзлаштириш режалаштирилмоқда.

Қарс икки қўлдан чиқади. Ер, сув, фазо бойликлари чексиз эмас. Биз шу кунгача табиатдан фақат олиб келдик. Агар биз бундан буён ҳам табиат билан жамиятнинг объектив қонунларига амал қилмас эканмиз, нафақат экология, балки тараққиётимизнинг ўзи жар ёқасига келиб қолиши мумкин.

Дунё ҳозирги кунда экологик аҳволнинг ёмонлашуви орқали ўн бешдан зиёд оғир касалликка чалинган. Тўғрисини айтганда, биз шундоқ ҳам ваҳимага тушиб қолганмиз. Эколог-алармистларнинг фикрича «охир замон» бўлишига атиги 40—50 йил қолганмиш. Лекин худога шукрки бундай эмас. Она еримизнинг аҳволи кундан-кунга аста-секинлик билан бўлса ҳам ижобий томонга ўзгармоқда.

Математика тили билан айтганда табиатдан олаётган инъомларимиз йилдан-йилга геометрик прогрессия билан ўсаётган бўлса, унинг ўрнини қоплаш учун қилаётган ишларимиз арифметик прогрессия билан ортмоқда. Қиёсий қилиб, шу ерда айтиш лозимки, инсон қудрати билан яралган фақатгина бир нарса, яъни Буюк Хитой девори Ойдан оддий кўз билан илғанар экан. Инсонни табиатга келтираётган зарари, яъни ифлосланган атмосфера, булғанган сув ҳавзаларини менимча бошқа Галактикадаги бизга ўхшаш ақлий мавжудотлар ҳам кузатаётган бўлсалар ажаб эмас.

Энди табиатдан олган қарзларимизни узишнинг вақти келди. Бу ҳамманинг олдида турган ҳам қарз, ҳам фарздир. Чунки халқимиз азалдан ерни, сувни нон каби ардоқлаб келган, унинг ҳар бир мисқолини, қултумини авайлаб-асраган. Олдимизда турган экологик муаммоларни қадамба-қадам пухталик билан илмий асосда ҳал қилишимиз керак. Бу масалада шошма-шошарликка, ҳайбаракаллачиликка йўл қўйиб бўлмайди. Машойихларнинг «Ҳовлиқмасдан шошилгин» деган сўзларида улуғ маъно бор. Ўнлаб йиллар давомида қилиб келинган хатоликларни қисқа муддат ичида бартараф қилиш қийин. Чунки кескин равишда қилинган ҳаракатлар янада салбий натижаларга олиб келиши мумкин.

Комитетимизнинг ташкил этилганига унча кўп вақт бўлгани йўқ. Шу қисқа вақт ичида анча ишлар қилинди. Умуман шу давр ичида республикадаги экологик вазият таҳлил қилинди ва унинг асосий вазифалари белгиланди, қонуний, ҳуқуқий ва меъёрий асослари белгилаб олинди.

Ҳозирги кундаги комитетимиз олдида турган асосий вазифалар қуйидагича:

● Республикамизнинг илмий қуввати жуда катта. Шу илмий қувватдан унумли фойдаланиш, бу илмий кучларни бир йўналишда мувофиқлаштириш лозим;

● Табиатни муҳофаза қилиш ундан унумли фойдаланиш йўналишдаги илмий изланишларни, ечимларни тезроқ амалиётга татбиқ этиш, яъни фундаментал (назарий) экологиядан амалий экологияга ўтиш зарур;

● Эндиликда иқтисодиётни экологиясиз тасаввур этиш қийин. Шунинг учун ҳозирда иқтисодиёт экологияни эмас, балки экологик муаммолар иқтисодий сиёсатни белгилаб бериши лозим. Шу туфайли табиатни ифлослантиришда, табиат бойликларидан унумсиз фойдаланганлиги учун иқтисодий омил ва олинадиган товонларни кучайтириш керак. Ифлослантирувчи манбага эга бўлган корхона, муассасалар учун белгиланган товон ва жарималар уни тозалагич иншоот ва ускуналарини ўрнатишга кетадиган харажатлардан бир мунча қиммат бўлиши лозим;

● Комитет мубоширлик (назорат инспекцияси), айниқса, аналитик назорат хизматини кучайтириши, уларни техник ва моддий қуроллантириши керак. Бундан бир неча йиллар олдин қабул қилинган ва ҳозирги давр талабига жавоб бермайдиган меъёрни қайта кўриб чиқиш зарур;

● Экологик экспертиза хизмати ишларининг масъулиятини янада ошириш, уни талабга жавоб берадиган даражада олиб бориш асосий вазифадир. Чунки экологик экспертиза (тафтиш) ишлари нафақат ҳозирги шароитни, балки иқтисодий-ижтимоий, инфраструктура ривожланишини инобатга олган ҳолда, экологик аҳволнинг истиқболини олдиндан белгилаб бериши лозим;

● Энг асосий масалалардан яна бири, бу экологик таълим, тарбия ва тарғибот масаласидир. Экологик муаммоларни ечишда кенг оммани жалб қилиш билан бир қаторда, аҳолининг экологик савиясини, маданиятини оширишда анча ишлар қилиш зарур.

Покиза, яшил тўкин табиат қўйнида яшашимиз учун бу ишларни бажаришимиз керак. Бошқача йўл энди йўқ ҳам бўлса керак.

Борий АЛИХОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси табиатни муҳофаза қилиш давлат комитети илмий-техника тараққиёти ва экологик тарғибот бошқармасининг бошлиғи.

Бу—қизиқ

ОДАМГА ЎХШАШ ДАРАХТ

МАШИНАМИЗ Чимён тоғ бағрини ёриб ўтган текис асфальт йўл бўйлаб борарди. Кимдир шу атрофда шоир Пушкинга ўхшаш дарахт бор деб қолди. Бу гапни эшитган ҳамроҳларим қатори мен ҳам ажабланиб «Тоғнинг қайси тарафида, биз ҳам кўрайлик» деганимни сезмай қолибман.

Табиатнинг ўзи моҳир рассом, дейишади. Йўлимизда учраётган турли хил дарахтларни синчковлик билан кузатаман. Қуриб қолган ёввойи жийда дарахти чўрт синиб тушибди. У ёввойи тоғ эчкисини эслатса, шу яқин орадаги наъматак, ёнғоқ, арча дарахтларида ҳам ажойиб тасвирларни кўриш мумкин. Айримларининг илдизлари эса ўрмалаб бораётган баҳайбат илон ёки қанотли қушларга ўхшаб кетади.

Бир неча тоғ баландликларидан ўтиб, «Бахт» оромгоҳига яқинлашганимизда йўловчилардан бири «Ана ўша дарахт», деганча қувонч билан қўлини ўша томонга ишора қилиб кўрсатди. Тоғ чўққиси этакроғида чиндан ҳам буюк рус шоири Александр Пушкиннинг айнан ўзига ўхшаш арча дарахти кўзга ташланди. Синчиклаб кузатганим сари шоир қиёфаси тобора аниқроқ намоён бўларди. Арчанинг игна барглари унинг ўзига ярашиб турган жингалак соч ва соқоллари, мағрур қоматини ифодалаб, ҳаммага завқ улашарди.

Тоғ манзараларини томоша қилиб, уйга қайтар эканмиз хотирамда ҳаммасидан кўра мана шу мўъжиза умрбод сақланиб қолди.

Маҳмуд АҲМЕДОВ.

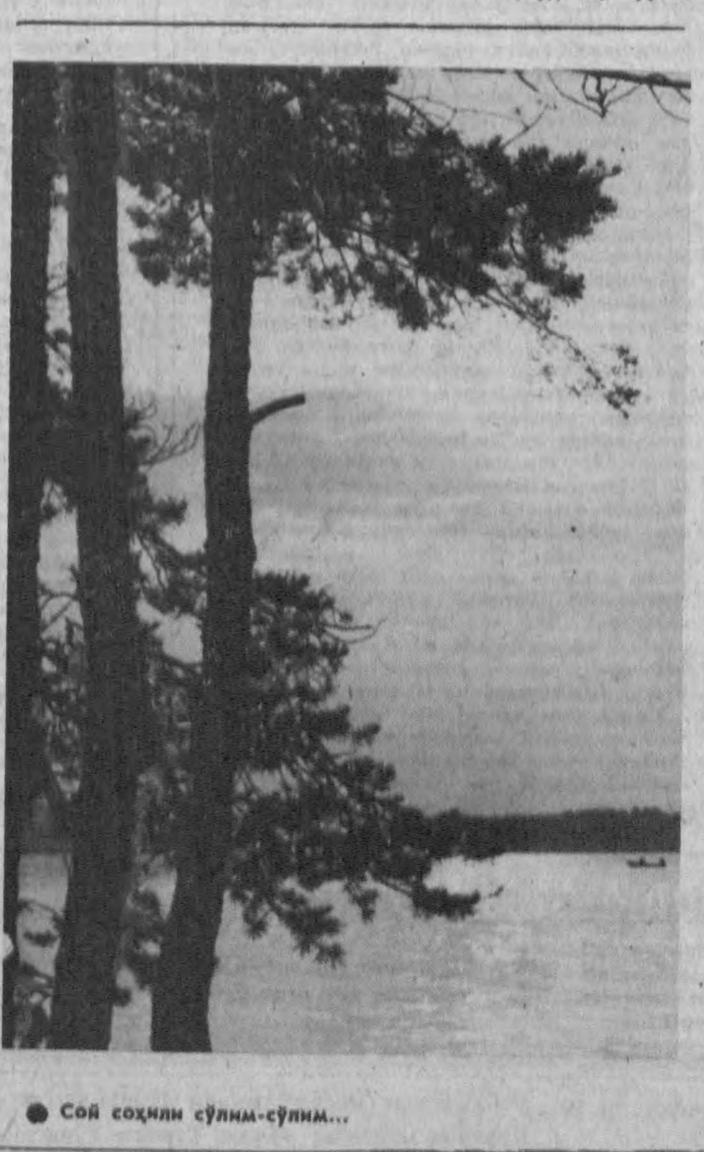

● Сой соҳили сўлим-сўлим...

Ёзувчи ён дафтаридан

МОРХЎР

ЗАВОДНИНГ машҳур ишчиси, депутат Юнусали ака тоғ, сой, яйлов манзарасини жуда ҳам ёқтиради. Шу сабабли у сойда балиқ тутиб, тоғда каклик овлаб, яйловда қимизхўрлик билан дам олишни ҳар қандай курортдан аъло кўради! Шу сабабли дам олишга чиқиши билан яйловга — дўсти ҳузурига етиб борди. Борди-ю, орадан уч кун ўтмай тўсатдан тоби айниб, мазаси қочиб қолди. Кексаликми, чарчоқликми ё бўлмаса тоғ об-ҳавоси илғаб қўйдими — ҳеч ким билмайди.

Боши оғрийди, кўнгли айнийди, Пича иситма ҳам чиқади. Бу ёққа таклиф қилган Соли аканинг руҳи тушиб кетди. «Қимиз ёқмадимикан-а?» деб ўйлади у. «Ҳардоим ичардику!..» Бунинг устига яқин атрофда на врач, на табиб бор.

Соли ака ҳайрон бўлиб турганида вазирликдан тафтиш комиссияси аъзолари келиб қолишди. Соли ака хурсанд бўлиб уларни кутиб олди, шаҳарлик дўсти Юнусали ака билан таништирди. Аҳволни сўзлаб берди.

— Чўчиманг, мерган! Шундай хушманзара, шундай хуштабиат жойда одам касал бўлар эканми! Йўқ! Меҳмон чарчаган бўлиши, қимизни ҳаддан зиёд кўп истеъмол қилган бўлиши мумкин, — деди Али оқсоқол худди катта табибдек. — Тузатамиз. Ҳеч қанақа дўхтирнинг ҳам, табибнинг ҳам ҳожати йўқ. «Ким табиб—бошидан ўтган табиб», дейдилар. Биз бу саксон саккиз ёшимизда нималарни кўрмадик. Хўш, меҳмон дўстимизга эчки сути билан морхўр гўшти керак. Топилармикан-а?

— Топамиз! — деди Соли ака суюниб.— Болалаган эчкилар бор, морхўрни бугуноқ ов қилиб келаман.

— Морхўрингиз нима ўзи? — ажабланиб сўради меҳмонларнинг бири.

— Ёввойи қўй-алқор. Улар илон тоғида ўтлайди. Бир қарич, ярим қарич илонларни ўтга қўшиб еяверади. Шу сабабли уларни халқ морхўр деб атайди. Гўшти мазали, даво гўшт бўлади.

Соли ака морхўрни отиб келди. Уч-тўрт кун эчки сути билан морхўр гўштидан тановул қилган Юнусали ака тузалиб кетди. Ҳатто завқ билан овга қатнай бошлади.

САҲРО СИРИ

САҲРО. Саҳро деганда жонзод асари сезилмаган, сароб аланғаланиб турган беноён яйдоқ қум барханлару шамол думалатиб учириб юрган шувоқ, ғозғонлар келади, кўз олдингизга. Аслида эса саҳрода ҳам ҳаёт қайнайди. Агар эътибор билан кузатсангиз денгиз чангалзорлар қанчалик сир-асрор, ажойиботларга тўла бўлса саҳро ҳам ўзига хос сирли бир олам.

Кундуз кунлари сайроқи деб номланган оқ-кўкиш қушнинг, томоғи қора, боши, бўйни худди какликни эслатувчи рангпар, думи лочин думига ўхшаш, тепа қисми қизғиш, қорни оппоқ гўзал қуш сажанинг қўшиғини тингласангиз, чиройли чўл булбулининг хониши дейсиз. Эшитган сайин баҳри-дилингиз очилади. Тунда чўл кундузларини, икки ярим метр келадиган ажойиб ҳайбатли эчкимарларнинг ов излаб у ёқдан буёққа чопиб юришларини, бошини бир газ кўтариб ҳамла қилаётган кўзойнаклик, кафка каби заҳарли илонларни кўрсангиз ўзингизни ҳайвонот боғига кириб қолгандек ҳис этасиз.

Чўл жониворларининг ҳаёти ҳам жуда қизиқ. Илон ҳамда калтакесаклар сичқон, каламуш ва ўтлар билан тирикчилик қилади. Улар суясираса ер остига кириб ўзига нам тортадиган ўсимлик томирлари билан чанқоқни босади. Сажа, сайроқи чўл булбуллари эса ҳашаротлар билан овқатланади, ўнларча чақирим йўл босиб, чанқоқни қондириб, боласига ҳам сув олиб қайтади. Улар уяларини хилват жойлардаги саксовуллар, иргай шохларига, тиканаклар орасига қўяди.

Сажаларнинг оққушларни эслатувчи ғаройиб фазилати бор — улар бир-бирларига содиқ, жуфт-жуфт бўлиб иноқ яшайди. То балоғатга етгунча болаларини ҳам бирга олиб юради. Кўздан қочирмай қаттиқ ҳимоя қилишади.

Бир куни қуёш ботар-ботмас гўзал сажалар болаларини эргаштириб келишарди. Осмондан ўқдек учиб келган чўл қирғийи ўзини жўжалардан бирига урди-да, нима учундир ўзини ўнглаб ўлжани олиб кетолмай ағдарилиб тушди. Шу дам сажалар худди пойлаб тургандек қирғий устига ёпирилиб босиб олишди. Қирғий қанчалик кучлик, қанчалик эпчил бўлишига қарамай сажалар чангалидан қутулолмади. Кўзлари кўр бўлиб, қонга бўялиб учолмай қолди. Ғазабга тўлган сажалар шунда ҳам қирғийга тинчлик бермай кетма-кет чўқиб, тепишарди.

Ёқубжон ШУКУРОВ.

** Лирик қатралар*

ҚАЛДИРҒОЧ ҚАЙТГАНДА

ДАРИЧА очиқ қолган бўлса керак, хонага бир-бирини қувалашиб иккита қалдирғоч кириб келди.

Уззукун қоғозга тикилган нурсиз нигоҳлар энди хонада чарх ураётган бир жуфт айриқанот қалдирғочларга қадалди.

Кимдир «Қалдирғоч учиб кирса яхши бўлади» деди. Бошқа биров «Ҳа энди, уям бир қуш-да, ҳаммаёқни ивирситади» деб тўнғиллади. Яна бошқа биров «Унақа деманг, у Маккадан учиб келган-а», деб койинди. Бошқаси ҳазиллашди: «Худди билгандек, абедга етиб келишганини қаранг!...»

Хуллас, биров у деди, биров бу деди. Кимдир уларни ҳайдаб чиқармоқчи, кимдир ушлаб олмоқчи, яна кимдир кафтида нон ушоқ тутиб сийламоқчи бўлди...

Шу топда идоранинг диққинафас хонасида умргузаронликда кун кечираётган, соч-соқоли оқарган кишилар бирдан ёш болакайларга айланиб қолгандек эдилар...

Улар бир зум, бир лаҳза оламни унутдилар. Юракларни қон қилгувчи қоғозлар варақлар мисол учдилар... Учлари тўмтоқлашган қаламлар стол сатҳида думалашиб бир-бирларини қучдилар... Кулги — қаҳ-қаҳа авжига минди...

Қалдирғочлар эса укпар қанотларини силкишиб, мунчоқдек-мунчоқдек кўзларини жовдиратишиб лолу ҳайрон эдилар...

Шу пайт кимдир дераза табақаларини ланг очиб юборди. Диққинафас хона ёришиб кетгандай бўлди...

Қалдирғочлар хонани бир айланиб ташқарига отилдилар.

Хонадагилар бараварига деразага ёпирилишди.

Кимдир ўйчан товушда шивирлади: «Баҳор кепти!...»

Ҳамхоналар худди ўз ҳамкасбларини энди кўраётгандек, гўё у оламшумул мўъжизани кашф этгандек ҳайрат билан унга тикилиб қолдилар...

БЎШ ЎРИНДИҚЛАР

ЭРТАЛАБ кўча гавжум эди. Ҳамма ишга, ўқишга шошган, троллейбус-трамвайлар пешма-пеш келиб-кетиб турибди...

Троллейбус ҳайдовчиси микрофон орқали эълон қилди:

«Кейинги бекат «Хадра!».. Йўл ҳақини ўз вақтида тўлашни унутманглар, ўртоқлар!.. Кекса йўловчиларга жой беринглар!..»

Ёнма-ён, тик турган уч аёл тезгина бир-бирларига қараб олишди.

...Ва бўш ўриндиқлар бўшлигича қолди. Уларга ҳеч ким ўтирмади.

Дераза ёнида газета ўқиб бораётган йигит аёлларга қараб, маъноли жилмайиб қўйди.

Троллейбус ойнагидан отилиб кирган баҳор шабадаси аёлларнинг оқ оралаган соч толаларини ўйинқароқлик билан тўзғита бошлади...

Қизиқ, бу ажиб манзарага энди ҳеч ким эътибор бермади...

На йигит, на аёлларнинг ўзи...

БАҲОР КУНЛАРИНИНГ БИРИДА

У НИҲОЯТ қатъий қарорга келди: «Бугун айтаман! Қандай қилиб бўлмасин, айтаман! «Зилола!» — дейман. «Мен сизни яхши кўраман!» дейман. «Менга турмушга чиқишга розимисиз?» дейман.

«Телефонда айтсам-чи?!.» — у туйқусдан ўйланиб қолди ва юраги турсиллаб, титроқ бармоқлари билан карра жадвалидек ёд бўлиб кетган қадрдон рақамларни тера бошлади. Узун-узун чақириқ товуши эшитилди ва телефон дастаги кўтарилди.

— Ал-ло! — деган дўриллаган товуш эшитилди симнинг нариги тарафидан, — Ал-ло!.. Ким бу?..

У Зилоланинг отасининг овозини таниди ва секингина дастакни жойига илди...

Кечга яқин яна қўнғироқ қилди, Бу сафар Зилоланинг онаси олди.

— Алё! Алё! Кимсиз айланай?... Нега индамайсиз?..

У индамади...

Ярим тунда яна қўнғироқ қилди. Бу сафар Зилоланинг ўзи дастакни кўтарди. Йигит унинг қўнғироқдек товушини эшитдию, негадир нафаси ҳаприқиб гапиролмай қолди. Фақат чуқур хўрсиниб қўйди, холос.

Зилола шарақлаб кулиб юборди:

— Тушундим, тушундим! Бўпти, эртага дарсдан кейин кутубхона ёнида учрашамиз!..

Бу воқеа худди бугунгидек фусункор баҳор кунларининг бирида содир бўлди...

Сумбуланинг биринчи куни эса қарс-бадабанг тўй бўлиб ўтди.

Ўша кунги баҳорий шўхлик янглиғ телефондаги «сўзсиз суҳбат» эса сирлигича қолди. Буни фақат келин-куёв икковлари билишарди, холос...

Эркин УСМОНОВ.

** Удумларимиз*

БОЛАЖОНЛАР АЛЛА АЙТАР

СЕРГЕЛИ туманидаги 292-болалар боғчасида қадимий удумларимиз, миллий урф-одатларимизни кичкинтойлар қалбига сингдириш борасида кўплаб хайрли ишлар амалга оширилмоқда. Айни пайтда бу ерда 320 нафар болажонлар камол топишяпти.

— Кичкинтойларнинг кўнгли беғубор бўлади деб бежиз айтишмаган, — деди боғча мудираси Маъмура Йўлдошева. — Улар бир ота-она боласидек аҳил-иноқ тарбияланишларига эришяпмиз.

Шуни айтиб ўтиш зарурки, тарбияланувчилар тарбиячи-услубиётчи Соҳинур Низомова ҳамда мусиқа раҳбари Лариса Белова раҳбарлигида хонадонларимизда азалдан улуғланиб келаётган келин саломию, алла айтишни жуда ўрнига қўйишади. Яқинда боғчага йиғилганлар дўстлик, беғубор болаликни тараннум этувчи қўшиқ ва рақслардан баҳраманд бўлдилар.

Дилдора ОРИПОВА.

СУРАТДА: байрам кечасидан лавҳалар акс эттирилган.

Фахриддин Умурзоқов сурати.

** Хушхабар*

Мавзе негизида

ПОЙТАХТИМИЗДАГИ «Марказ—14» мавзе негизида «Баланд масжид» маҳалласи ташкил қилинди. Жамоага кўп йиллардан буён Авиасозлар ишлаб чиқариш бирлашмасида ишлаб келаётган Тоҳир ака Муслимов раис этиб сайланди.

— Ўз ишини биладиган, халқ ғамини ўйлайдиган раҳбарларимиздан жуда миннатдормиз, — дейди маҳалла комитети котиби, Ўзбекистон халқ таълими аълочиси Баҳодир Қаюмов. — Тошкент шаҳар Ҳокими маҳкамаси меҳнат ва ижтимоий масалалар бошқармаси маҳалла ҳисобига 30 минг сўм пул ўтказди. Шу кунларда келгуси режаларни белгилаб, маҳаллада ҳар томонлама ишларни яхшилаш пайида бўляпмиз.

Эсон ЭРКИНОВ.

** Хоҳ ишонинг, хоҳ...*

СУТ БУЛОҒИ

ҲАР куни дўконларга янги соғилган сут келтирилади. Оппоқ, бирам ҳиди ширин. Уни сотиб оламиз, маза қилиб истеъмол қиламиз, лекин у қаердан келди — ўйлаб ҳам кўрмаймиз. Ўйлаганда ҳам фермадан-да деб қўяқоламиз. Аслида сутни табиатнинг табиби сигир беради. Сигир, сут соғиш ҳақида эса анчагина қизиқарли гаплар бор.

1941 йил 19 февралда сут соғувчи Н. Груздева «Домший» жамоа хўжалигига қарашли (Вологда вилояти) Вена лақабли ярославль зотли сигирлардан бир суткада 83 литр сут соғиб олган. Бир сигирдан бир кунда 8 челак сут!

Ушбу ғолиблик ҳали ҳануз ҳеч қайси сигир томонидан «забт этилмаган». Наслдор ярославль зотли сигирлар одатда 15 литр сут беради-да. Жаҳондаги бир йил ичида соғиб олинган сут миқдори бўйича ғолибликни голланд зотли сигир қўлга киритди. У 20.000 литр сут берди.

Бу ҳали ҳолва экан! Калифорния штатидаги Хонфорд туманидаги «М. Г. Маснель ва ўғиллари» компаниясида эса бир сигирдан 211 025 литр сут соғиб олинган. Сигир бечоранинг тузукроқ номи ҳам йўқ экан, фақат номери «289».

«Вена» лақабли ярославль зотли сигирнинг ҳам ғолиблиги барҳам топди. 1982 йил 23 июнда Кубадаги фермалардан биридаги Урбе Бланка лақабли сигирдан 110 литр сут соғиб олинди.

Чамаси хориждаги фермерлар, чорвадорлар ўзбек халқининг «Сигирнинг сути оғзида» деган мақолини яхши билишса керак.

ТУХУМ ХИРМОНИ

ДАСТУРХОНИМИЗ кўрки, овқатимизнинг хушхўрлиги гўшт билан. Лекин гўшт бўлмаса-чи? Тухум ҳам бўлаверади, деймиз шунда. Буни қарангки, тухум ҳақида ҳам қизиқ гаплар бор экан бу оламда. 1979 йилда Гаральд В. Биллером бир тажриба ўтказди. Миссури штатидаги университетнинг қишлоқ хўжалик коллежи раҳбарлигида ўтказилган бу ғаройиб тажриба давомида оқ леггорн товуғи 364 кун ичида 371 та тухум туғди.

Нью-Жерси штатидаги Вайленд шаҳрида оқ леггорн 1956 йил 25 февралда жаҳонда энг оғир тухумни туғди. Унинг оғирлиги 454 грамм. Тухумнинг сариғи иккита, пўчоғи ҳам икки қават. Ана мўъжиза!

Барибир оғир тухум туғишда инглиз товуқлари зўр чиқди. 1986 йилда Даметдес форм фермасида Стаффордга қарашли қора минорка товуқ бешта сариғи бўлган, 12 унция келадиган тухум туғди. Тухумнинг айланаси 31 сантиметр, узунлиги эса 23 сантиметр келади.

Чамаси бундан кейин ҳам «кураш» америка ва инглиз товуқлари ўртасида боради чоғи. Беихтиёр ўзимизнинг товуқлар-чи, деворгинг келади...

БОШҚА ЙЎЛ ЙЎҚ

КЕЙИНГИ йилларда спортчиларнинг чет элларга бориб майдонга тушиши одатий ҳол бўлиб қолди. Ҳамма спортчилар кўпроқ Америкага борса, америкалик спортчилар эса Японияни кўзлашади. Худди шундай АҚШ курашчиси С. Абисано Японияда «сумо» (миллий япон кураши) бўйича машҳур уста бўлди. Бу кураш жаҳондаги энг оғир вазнлилар ўртасида ўтказилади. Ҳатто Атисано «Йоко-суна» — буюк ғолиб — чемпион унвонига ҳам сазовор бўлди. У ўзига янги японча ном олди: Конишика.

Конишиканинг ишлари ҳозирча жойида. Вазни 262 килограмм. Лекин жуда ҳам кўплаб японлар учун у бегоналигича қолмоқда. Худди москвалик хоккейчилар Канада учун барибир бегона бўлганидек. Буни яқинда бўлган бир мусобақа натижаси ҳам тасдиқлаб турибди. Конишика қатъий бир ҳамла билан япон Тахаканаданинг курагини ерга теккизди. Лекин ғолибликни барибир Тахаканадага беришди. Алам қилади, лекин начора?!

Конишиканинг олдида биттагина йўл бор, у ҳам бўлса Тонг мамлакати фуқаролигини қабул қилиш. Агар ўзининг маҳбубаси, модаларни намойиш этувчи япон қизи Сумико Шиодага уйланса ундан ҳам зўр бўлади. Шунинг учун буюк ғолиб Конишико янги паспорт олишга ҳам, унга никоҳ муҳри урдиришга ҳам рози бўлди. Чунки биринчи бўлишга, давру даврон суришга бундан бошқа йўл йўқ.

ЭҲ, БУ АЁЛЛАР!

АЁЛ деганда дарҳол хуш табассум қиладиган, қадди-қомати келишган дилбар бир зот келади. Буни қарангки аёл дегани бу куч ҳам экан. Бошқа ерларни билмадиму Канадада полицияда хизмат қилаётган аёлларнинг сони кейинги пайтда салкам 15 фоизга кўпайди. Ҳозир Канада полициясининг шахсий таркибида етти фоизи аёллардан иборат. Ўн йил олдин улар 1 фоиз ҳам эмасди.

Чамаси аёллар яқинда рекорд қўйиш борасида эркакларни йўлда қолдириб кетишса ажаб эмас. Хусусан узоқ яшашда. Улар борган сари гўштдан юз ўгиришяпти, овқатга кам ружу қўйишяпти. Маврикийдаги 103 ёшли Кадайсия Рамсурнинг таъкидлашича унинг уйида юз йилдан бери гўшт бўлмаган экан. У бутун умр сабзавот билан тирикчилик қилиб келган, уларни эса ўзи томорқасида етиштирган.

Кадайсия момонинг ҳаёти осон кечмаган. У илк бор турмушга чиққанида тўрт ёшда эди. (Маврикияда одат шунақа). Лекин унинг 46 ёшли эри қанд майдонларида хотини кимлигини билмай шаҳид бўлди. Иккинчи марта у 18 ёшида турмушга чиқди ва эрига 14 бола туғиб берди. Кадайсия Рамсур ўзининг 100 ёшли тўйини 300 дан зиёд авлоди даврасида кутиб олмоқда. Улар орасида учта вазир ҳам бор. Кадайсия ҳар ойда 700 доллар нафақа олади. «Пул яхшию, лекин негадир ҳар замонда гўштсираб қоламан», деб иқрор бўлади Кадайсия. Шундай дейдию яна кўкатга ёпишади.

МАФИЯЧИ ПАРҲЕЗДА

ИТАЛИЯ мафиясининг аъзоси Пьетро Рубиси озодликдан маҳрум этилгач, очлик эълон қилди. У буни ўзи ҳибсга олингани учун қилмади. Чунки қамоқ — у ҳар куни кутадиган «неъмат». Маҳаллий газеталарнинг ёзишича, Рубисининг ҳуқуқни ҳимоя қилиш органлари билан тили бирлиги ҳақида гап-сўзлар тарқаган. Хусусан бу гап-сўзлар мафия томонидан ўлдирилган карабинерлар маршали Жалиано Гуазелли атрофида бўлмоқда. Рубисининг бу гуноҳи ҳақидаги гап-сўзлар бир нечта ҳафта давом этди. Ниҳоят судлов органлари Рубиси билан ҳеч қандай алоқалари йўқлиги ҳақида маълумот беришди. Лекин Рубиси бу билан тинчигани йўқ. Чунки Москва кўз ёшларга ишонмагандек, мафия ҳам суднинг ҳукмига ишонмайди. Пьетро Рубисининг иштаҳаси нега бўғилганига энди тушунгандирсиз?..

Тоҳир МАҲКАМОВ тайёрлади.

** Жиноят жазосиз қолмайди*

БУ ШУНДАЙ КЎЧАКИ...

МУАЛЛИМ МУЛОҲАЗАЛАРИ

ИНСОН тақдири, келажаги, тарбияси ҳақидаги фикрлар ҳар доим муҳим аҳамиятга эга бўлган ва шундай бўлиб қолади. Чунки, йилдан-йилга ёшлар орасида турли жиноятлар камайиши ўрнига ортиб бормоқда. Шу ўринда ҳақли бир савол туғилади. Жиноятчилар шу қабиҳ ишларни бажараётганда виждони қийналмасмикин? Қийналмайди. Уларда инсоф ва виждон бўлса қийналар эди, уларда инсоф ва виждон бўлса бу йўлга кирмаган, қабиҳлик кўчасидан ўтмаган, ҳаромхўрлик қилмаган бўлар эди. Инсоф — ўзига раво кўрган нарсани бошқаларга ҳам раво кўришдир.

Маълумки, ота-боболаримиз яшаб ўтган даврларнинг катта ёшдаги кишилари ҳозир ҳам эслайдиган ва ибрат бўладиган бир томони бор. 1931 йилгача дон бозорида савдо тугагандан кейин сотувчи қопнинг оғзини ўраб, мушук ёки кучук ҳидламаслиги ёки тўкмаслиги учун устига тош бостириб, уйига кетган. Эртаси куни келиб яна савдо иши билан шуғулланган. Атторлик дўконларининг эшигига қулф осилмаган. Савдогар кечқурун дўкон олдидаги чийни тушириб, ип билан боғлаб қўйган. Намоз ўқиш учун масжидга борган вақтда дўконлар очиқ ҳолда қолаверган. Кундалик рўзғорини зўрға тебратадиган камбағал бировнинг молига кўз олайтирмаган, бошқанинг ҳақидан ҳазар қилган.

Жумҳуриятимизда жиноят ва жиноятчилик кўпайишининг сабаблари нимада? Бизда ўтган 70 йил мобайнида аввало, бойларга қарши кураш очилиб, уларнинг ер-суви, мол-мулклари мусодара қилинди. Бировнинг ҳақидан қўрқмаслик шу вақтда пайдо бўлди. Юртимиз камбағаллар юрти бўлиб қолди. Камбағаллик — шон-шуҳрат даражасига кўтарилди.

Кейинги пайтда фақат катта ёшдагилар орасидагина эмас, ёшлар орасида ҳам гиёванд ва ичкиликбозлар тобора кўпайиб бормоқда. Улар орасида дайдиларгина эмас, ерли миллатдан ҳам бор. Улар ёшлигида меҳнатга бўйин эгмаган, бирор касб ёки ҳунарнинг бошини тутмаган кимсалардир. Улар заҳардан ҳам қиммат қора дори ва наша учун пулни ўғрилик, йўлтўсарлик, босқинчилик ва қотиллик орқали топмоқдалар. Қолаверса, айрим хотин-қизлар ўз аёллик шаънларини соф сақламасдан маиший бузуқлик йўлига ўтмоқдалар.

Натижада отасининг тайини йўқ ҳароми болаларнинг туғилиши йилдан-йилга кўпаймоқда. Уларни вокзалларга, болалар уйларининг эшиги, ахлат қутиларига ва пастқам жойларга ташлаб кетиш ҳоллари ҳам учрамоқда. Ўлмай катта бўлган бундай болаларнинг айримлари эсини таниб, ўз аянчли ўтмишларини билгандан кейин, уларнинг юраклари инсонларга нисбатан гина, адоват ва шафқатсизлик билан тўлмоқда. Ўзи танимайдиган отасидан ва отасига ўхшаганлардан ўч олмоқчи бўлиб, Исонинг аламини Мусодан олишади. Жиноят қилиб таскин топмоқчи бўлишади.

Халқимизда «Сут билан кирган, жон билан чиқади» деган доно нақл бор. Республикамиз мустақил бўлгунча гўдак — чақалоққа ҳар хил аёллардан, ҳар хил миллат вакилларидан олиб қўшилган сут берилди. Улар ўз онасини эмиб, катта бўлган болалардан катта фарқ қиладилар.

Ҳаром ёки ҳалол йўл билан топилган бойлик орқали ўстирилган фарзандлар тарбияси ҳам бир-биридан тубдан фарқ қилади. Ҳаром йўл билан топилган пул пала-партиш сарфланади. Бола бу сарфхаражатни кўзи билан кўради. У ҳам жарақ-жарақ пулга ўрганади. Ота ўзи сезмаган ҳолда болани ҳаром йўл билан пул топишга ўргатади. Шунинг учун бировнинг ҳақидан ҳазар қилмайди. Бировнинг ҳақи бировга юқмаслигини, ҳаром йўл билан топилган мол-дунё фарзандлар аҳлоқига салбий таъсир қилишини ота-онанинг ўзи яхши тушуниши керак.

Яна бир нарсани эсламасликнинг иложи йўқ. Собиқ СССР таркибида бўлганимизда динга қарши аёвсиз курашдик. Ваҳоланки худо борлигини тан олмайдиган, худодан қўрқмайдиган кимса, бировдан қўрқмайди, ота-онасидан ҳам ҳайиқмайди, жамоатчиликни назар-писанд қилмайди, раъй-андишани йиғиштириб қўяди, инсонни сариқ чақага ҳам олмайди. Шу ҳолнинг ўзи жиноятчилик томон ташланган дастлабки қадам эмасми?

Жиноятчиликни камайтириш ва йўқотиш учун нималар қилиш керак?

Бу тўғрида катта олимларимиз, педагоглар, милиция ходимлари, яхши фарзандларнинг ота-оналари, маҳалла қўмитасининг раислари, қолаверса жамоатчилик кўп фикр ва мулоҳазаларни баён қилдилар. Бизнингча яна қуйидагиларга эътиборни қаратиш лозим.

Аввало ҳар бир оила иқтисодий жиҳатдан тўла таъминланган бўлиши керак.

Кинотеатрларда қўйиладиган, телевизор орқали ярим тунда намойиш этиладиган беҳаё фильмларнинг фарзанд тарбиясида жуда ёмон таъсири бор. Кўпинча ёшлар бундай фильмларда сценарий муаллифлари ва режиссёрлар айтмоқчи бўлган маънога тескари маънони тушунадилар. Айниқса, видеосалонлардаги ўта бачкана, беҳаё фильмлар ёшларни тўғри йўлдан тойдиради. Уларни ўғрилик, босқинчилик, талончилик, қароқчиликка ундайди, билмаганларини ўргатади.

Оилада, ҳар бир ота-она ўз фарзандларининг ўқиш ёки ишга қачон кетиб, қачон келишини аниқ билиши ва буни қаттиқ назорат қилиши лозим. Фарзанд ортиқча кетказган вақтини нимага сарфлагани, кимлар билан ва қаерда бўлгани учун жавоб берсин.

Синф раҳбари мактабга бир кун келмаган ўқувчининг уйидан хабар олиб, ота-онаси билан суҳбатлашиши, ўқувчининг бир кун мактабга келмаганини фавқулодда воқеа деб қараши лозим.

Мактаб ва билим юрти ўқитувчилари, ота-оналар бирор бола гиёвандлик моддаларни қабул қилгани ҳақида хабар топса, буни жиноятчиликка қўйилган дастлабки қадам деб тушуниши керак.

Жиноятларни оғир ва енгил жиноят деб икки турга ажратамиз. Ваҳоланки, бугун енгил жиноятга қўл урган кимса, эртага оғиридан тап тортмайди. Оғир, енгилидан қатъи назар, жиноят кўчаси битта эканини ҳар бир ўсмир тушуниши керак.

Қамоқ—тарбия воситаси, қамоқхона — тарбия маркази эмас. Жиноятчи қамоқдан «малака»сини орттириб, билмаганини билиб, ўрганмаганини ўрганиб, кам-кўстини тўлдириб чиқади. Шунинг учун жиноятчини тарбиялаш усулини эмас, ёшларни жиноят кўчасига кирмайдиган йўлини топиш керак.

Милиция ходимлари моддий жиҳатдан шундай таъминланиши керакки, жиноятчи берадиган порага учмасин. Маълум жиноят очилгандан кейин катта мукофот бериб уни рағбатлантириш ҳам муҳим аҳамиятга эга.

«Бир фарзандга етти қўшни ота-она», деган доно гап бор халқимизда. Биз ушбу ҳикматли нақлни ҳам унутаёздик. Ҳар ким ўз аравасини тортиб, биров билан бировнинг иши бўлмай қолди. Ёш авлод тарбияси фақат мактаб, ота-онанинггина эмас, бутун жамоатчиликнинг, қолаверса, ҳар бир жамоа олдидаги муҳим иш.

Ҳар бир маҳалла фаоллари, меҳнат фахрийлари ўз ҳудудида бирорта ҳам ўсмирнинг ишсиз, сандирақлаб юришига йўл қўймаслиги, ёшларнинг оёқ олишларига эътибор беришлари керак. Шундагина ўсмирлар ўртасидаги жиноятлар барҳам топади. Улар бу ҳаётда тўғри йўлдан боришларида асосий омил бўла олади.

Убайдулла АБДУЛЛАЕВ,
Акмал Икромов туманидаги Ойдин Собирова номли 106-ўрта мактаб ўқитувчиси.

Муҳаррир **Эркин ЭРНАЗАРОВ.**

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

ДИҚҚАТ!

Сув йўллари ва сув қувури тармоқларида таъмирлаш-эҳтиёткорлик ишлари олиб борилиши, шунингдек 1993 йил ёзги мавсумда ишлашга тайёргарлик кўрилиши муносабати билан.

«ВОДОКАНАЛ» ТРЕСТИ

ШАҲАР СУВ ҚУВУРИ АБОНЕНТЛАРИГА

қуйида кўрсатилган муддатларда ва манзилларда сув қувури тармоқларида

СОВУҚ СУВ БЎЛМАСЛИГИ ВА БОСИМ КАМАЙИШИНИ

МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

26 АПРЕЛЬ СОАТ 9.00 дан
27 АПРЕЛЬ СОАТ 9.00 гача

С. Раҳимов туманидаги Б-1, Б-2 мавзеларида — СУВ БОСИМИ ПАСАЯДИ.

С. Раҳимов туманидаги Б-3 мавзесида; Шайхонтоҳур туманидаги М-26, М-27 мавзеларида; Чилонзор туманидаги Дўмбробод маҳалласида, Фарҳод кўчасидаги 1, 2, 3, 17-уйларда, Нaққошлик кўчаси ва унга туташ кўчаларда — СУВ БЎЛМАЙДИ.

27 АПРЕЛЬ СОАТ 9.00 дан
29 АПРЕЛЬ СОАТ 9.00 гача

Юнусобод туманидаги Киев, Ширин, Жомий кўчаларида; Шайхонтоҳур, С. Раҳимов туманларида — СУВ БОСИМИ ПАСАЯДИ; Сирғали туманидаги Сирғали мавзеларида — УМУМАН БОСИМ ПАСАЯДИ.

Юнусобод тумани М. Турғунбоева кўчасидаги 46-уйдан А. Дониш кўчасигача, М. Турғунбоева кўчасидан Ширин кўчасигача ва унга туташ кўчаларда — СУВ БЎЛМАЙДИ.

СУВ БЎЛМАГАН ЖОЙЛАРГА МАХСУС СУВ ТАШИЙДИГАН МАШИНАЛАРДА СУВ ЮБОРИЛАДИ.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 33-15-95, 33-75-95, 56-60-06.

«ТУРКИСТОН ИНТЕРНЭШНЛ» ҚЎШМА КОРХОНАСИ

тўқув автоматлари ва қўл машиналарида ишловчи малакали тўқувчиларни, тикувчи мотористкаларни

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Меҳнат ҳақи ишбай.

Корхона АЭРОПОРТ ва ТРАКТОР ЗАВОДИ атрофида жойлашган.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 48-29-31, 48-18-39, 69-85-56.

Бухоро вилоятининг Олот шаҳридаги 5-ҳунар-техника билим юрти томонидан **Жабборов Орифжон Икромович** номига берилган Е—728423 рақамли йўқолган ЎРТА МАЪЛУМОТ ТЎҒРИСИДАГИ ДИПЛОМ

ва П—668176 рақамли йўқолган

ТРАКТОРЧИЛИК ГУВОҲНОМАСИ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

ЮТУҚЛИ ОМОНАТЛАР ЖАМҒАРМА БАНКЛАРИГА

1993 йил 8 апрелда Самарқанд шаҳрида ўтказилган

101-ЮТУҚЛАР ТИРАЖИНИНГ РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

Ўзбекистон республикасининг барча жамғарма банкларидаги ютуқли омонатлар бўйича қуйидаги ҳисоб рақамларига ютуқлар чиқди:

ҳисоб рақамлари	ютуқ миқдори (омонатнинг ўртача суммасига нисбатан фоиз ҳисобида)
А—009	75
А—077	300
А—085	75
А—155	75
А—178	75
А—230	75
А—243	75
А—312	75
А—336	75
А—364	150
А—413	75
А—447	300
А—492	75
А—534	75
А—567	75
А—631	75
А—663	75
А—705	75
А—756	600
А—761	75
А—839	75
А—852	75
А—904	75
А—923	75
А—997	150

Ҳисоб рақамлари сони 1000 дан ортиқ бўлган жамғарма банкларида биринчи минглкда қайси рақамларга ютуқ чиққан бўлса, кейинги минглиkларда ҳам худди ўша ҳисоб рақамларига ютуқ чиқди, яъни 009, 1009, 2009 ва ҳоказолар.

Тираж комиссиясининг раиси — Д. М. МАҲМАДМУРОДОВ.
Масъул котиб — З. А. ТИНГЕРОВ.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 29/IV да **Хотинлар «гап»идан чиққан ҳангома** (17.30), 30/IV да **Соҳибқирон Темур.**

Тошкент шаҳар ҳокимияти томонидан Тошкент шаҳар Яккасарой туманидаги «Хуршид» жамиятига савдо-воситачилик фаолияти учун берилган 42/27-сонли йўқолган

ЛИЦЕНЗИЯ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент шаҳар ҳокимияти томонидан 1992 йил 9 ноябрда Тошкент шаҳар Яккасарой туманидаги «Зилола» фирмасига савдо-воситачилик фаолияти учун берилган 67/27-сонли йўқолган

ЛИЦЕНЗИЯ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Тошкент социал-таъминот техникуми томонидан **Туляганов Хайруддин Абдунабиевич** номига берилган МТ—939019 рақамли йўқолган

ДИПЛОМ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ

Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши шаҳар Кенгаши депутати М. Р. Собиржоновга отаси **Рафиқжон СОБИРЖОНОВнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Болалар бадиий ижодиёти Республика марказии жамоаси Марказ директори С. Я. Шодиевага онаси **Фотима НУРМАТОВАнинг** вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

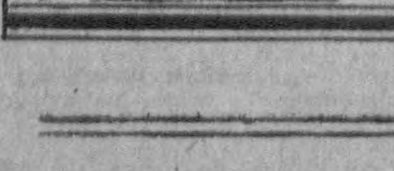

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида рўйхатга олинган. Рўйхат сони — 000101.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй. Буюртма Г—173. 19899 нусхада босилди, ҳажми — 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Нашр кўрсаткичи 64690.

■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 11.10. Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6